

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Kasteel de Maurissens in Lubbeek

Monument met overgangszone

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Kasteel de Maurissens, Lubbeek (Pellenberg), Weligerveld 6 en zonder
nummer – monument met overgangszone

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/24066/102.1

Helena Duchêne, Thomas Van Driessche in samenwerking met Ruth Devolder, Koen Himpe
en Jan Van Ormelingen

26/08/2022

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht: van pachthoeve Hof te Laar tot kasteel de Maurissens	5
1.2.1.	Pachthoeve Hof te Laar: 15de – 16de eeuw	5
1.2.2.	Pachthoeve Hof te Laar en zomerresidentie: 16de – 17de eeuw	6
1.2.3.	Pachthoeve Hof te Laar en zomerresidentie: 18de eeuw	6
1.2.4.	Van zomerresidentie Hof te Laar naar kasteel de Maurissens: 19de eeuw ..	7
1.2.5.	Het eerste kasteel en parkaanleg: 1859	8
1.2.6.	Het tweede kasteel de Maurissens en parkaanleg: 1907	11
1.2.7.	Het derde kasteel de Maurissens: 1916	14
1.2.8.	Oeuvre architect Guillaume(-Chrétien) Jean Henri Veraart (1872-1951)	16
1.2.9.	De laatste de Maurissens	18
1.2.10.	Kasteel de Maurissens wordt universitair erfgoed: 1948-1949	18
1.2.11.	Toekomst	19
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken	20
1.3.1.	Inplanting	20
1.3.2.	Kasteel: algemeen en exterieur	21
1.3.3.	Kasteel: interieur	23
1.3.4.	Park	25
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	26
2.	Evaluerend gedeelte	27
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	27
2.2.	Motivering van het type bescherming	29
2.2.1.	Motivering bescherming als monument	29
2.2.2.	Motivering van de overgangszone	29
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	30
2.3.1.	Afbakening beschermd monument	30
2.3.2.	Afbakening overgangszone	31
2.4.	Juridische toestand	31
2.4.1.	Onroerend Erfgoed:	31
2.4.2.	Omgeving	32
2.4.3.	Natuur en Bos	32
2.4.4.	Andere projecten	32
3.	Beheersvisie	32
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	32
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed	33
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed	33
4.	Bronnen	34
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	35
5.1.	Omgevingsplan	35
5.2.	Fotobijlage	35
5.3.	Documentatie	35

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Voorliggend beschermingsdossier betreft een ad-hocdossier.

De gemeente Lubbeek diende hiervoor een beschermingsaanvraag in naar aanleiding van de herbestemming en herinrichting van de site als gemeentelijke kleuter- en lagere school.

De inventarisatie van het bouwkundig erfgoed in Lubbeek gebeurde tussen 1965 en 1971.¹ Volgens de toenmalige methodologie werd de opnamedatum beperkt tot en met 19de-eeuwse sites en gebouwen en was een systematische doorvertaling van de inventaris in wettelijke beschermingen nog niet aan de orde.

Bij het grootschalige onderzoek naar historische tuinen en parken in Vlaams-Brabant onder leiding van Roger Deneef werd de kasteelsite met 20ste-eeuws gebouwenbestand wel gerepertorieerd en in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed opgenomen.

De historische inventariscontext en het ontbreken van een gebiedsdekkende doorvertaling van geïnventariseerd patrimonium naar beschermingen, maakten dat er voor Lubbeek en tal van andere Vlaams-Brabantse gemeenten hiaten zijn in zowel het gerepertorieerd als in het beschermd patrimonium.

Vanwege dit hiaat kon gevolg gegeven worden aan de vraag voor de opmaak van een ad-hocbeschermingsdossier

1.1. Situering

Kasteel de Maurissens bevindt zich in Pellenberg, voorheen een onafhankelijke gemeente, sinds 1975 een deelgemeente van Lubbeek (Vlaams-Brabant).

Het kasteel ligt in een klein dal aan de voet van de Keiberg, waardoor het zicht biedt op de omgevende velden en akkers en op het fragmentair bewaarde parkdomein dat zich zuidelijk, oostelijk en noordelijk halfcirkelvormig op de heuvelflank uitstrekt.

Het begin 20ste-eeuwse kasteel, gaat historisch terug op een 15de-eeuws kleinschalig pachtgoed. De site behoort sinds 1948/1949 tot het patrimonium van het Leuvense Universitaire Ziekenhuis.

Via een samenwerkingsverband met de gemeente Lubbeek zal het kasteel vanaf 2024 een nieuwe invulling krijgen en zal ook het semi-openbaar groen anders ingevuld worden.

Er zijn geen cultuurgooderen aanwezig.

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Inventarisatie bouwkundig erfgoed Lubbeek* [online], <https://id.erfgoed.net/gebeurtenissen/895> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

1.2. Historisch overzicht: van pachthoeve Hof te Laar tot kasteel de Maurissens²

1.2.1. Pachthoeve Hof te Laar: 15de – 16de eeuw

De geschiedenis van het actuele kasteel de Maurissens klimt minstens op tot de 15de eeuw. Volgens het historisch onderzoek van Cyriel Wolfs, gepubliceerd door de Heemkring Libbeke, bevond zich op de huidige site omstreeks 1450 een pachthoeve gekend als het Hof te Laar, waarvan de hofnaam 'Laar' refereert naar het toponiem van de ruime omgeving.

Een zekere Goert en Willem Bressers hielden rond 1450 het hof in erfpacht van het klooster van Gempe. Dit norbertinessenklooster was volgens de stichtingskroniek gesticht in 1219 door ridder Renier van Udekem, heer van Schaffen en Lubbeek, als thuis voor zijn acht dochters. Door toedoen van de Hertog van Brabant verhuisde het klooster in 1229 van de tot klooster omgevormde ridderlijke woning in Pellenberg naar het minder afgelegen Gempe in Sint-Joris-Winge. Het klooster werd uiteindelijk afgeschaft tijdens de Franse Revolutie en verdween nagenoeg volledig.³

Het Hof te Laar was een van de verschillende pachthoeven die het klooster in Pellenberg bezat.

Er zijn sterke indicaties dat de erfpachtnemers van dit kloostergoed zeker vanaf de 16de eeuw mensen van aanzien waren.

Volgens het onderzoek van Cyriel Wolfs ging de erfpacht van het Hof van Laar in de tweede helft van de 15de eeuw over op Jan Smets en daarna Peter Nijs. Een verwante van deze laatste, Katarina Nijs en haar echtgenoot Michiel Loots, beheerden in 1530 de pachthoeve. Michiel Loots was schepen van Pellenberg, kerkmeester van de parochie, eigenaar van een herberg met brouwerij in Lubbeek en behoorde volgens gegevens uit nalatenschappen tot een begoede herenboerfamilie.

In 1567 werden de bezittingen van Michiel Loots verdeeld en ging de pachthoeve over op de weduwe (Maria van Hallebeke) van zijn oudste zoon Jan Loots en hun twee kinderen. Dankzij de boedelbeschrijvingen is geweten dat het Hof te Laar op dat moment een duifhuis en bron bezat en in relatie stond tot een tweede mogelijk kleinere hoeve op de heuveltop. Dit tweede hof bevond zich ter hoogte van de huidige kliniek en ging over op de oudste dochter van Michiel, Magdalena Loots.

De aanwezigheid van een duifhuis was een teken van rijkdom en privilege. Het houden van duiven was gereguleerd en voorbehouden voor de adel of geestelijkheid. Pachters waren vaak verplicht een bepaald aantal duiven te houden voor en te leveren aan de eigenaar of erfpachtgever van het goed.

De weduwe van Jan Loots baatte de hoeve niet zelf uit. Ze verbleef in Leuven en had de site onderverpacht aan Jan Breeckpot en Geertrui van Mereynen voor een klassieke

² Het historisch overzicht kwam tot stand op basis van het onderzoek voor en de beschrijvingen in de inventaris onroerend erfgoed en werd aangevuld met diverse publicaties en de studies van onder meer Georges Buelens, Jacques Halflants, Kris Scheys en Cyril Wolfs.

BUELENS G., DE JAECK H., DENEFF R., HALFLANTS J., MONDELAERS L., WIJNANT J. 2002: *Domein de Maurissens* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303094> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

WOLFS C. s.d.: *Van ridderwoonst tot universitaire vestiging. Acht eeuwen geschiedenis*, Lubbeek, 7, 1-13.

SCHEYS K. 1998: *De familie de Maurissens – van Morissen tot Pellenberg*, Lubbeek.

³ DE JAECK H., DENEFF R., HALFLANTS J., WIJNANT J. 2002: *Domein van Gempe* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303100> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

S.N. 2013: *Klooster van Gempe* [online]

https://nl.wikipedia.org/wiki/Klooster_van_Gempe (geraadpleegd op 14 maart 2022).

pachttermijn van negen jaar. In 1575 besliste ze om haar erfpacht op de pachthoeve te verkopen. Rechtsgeleerde en rentmeester van het Groot College te Leuven Willem Bontia (of Willem de Bonte) was de gegadigde.

1.2.2. Pachthoeve Hof te Laar en zomerresidentie: 16de – 17de eeuw

De verkoopakte van 1575 bevestigt dat het pachtgoed nog steeds in volle eigendom van het klooster van Gempe was, en enkel de erfpacht doorverkocht werd.

Met de verkoop van de erfpacht aan Willem Bontia kwam het Hof te Laar in handen van een nieuw type erfpachtnemers die hoorden tot de begoede burgerij, tot de vrije beroepen en later tot de adel.

Willem Bontia was daarbij de ook eerste eigenaar die het Hof te Laar als zomerresidentie gebruikte. Het gebruik van de site evolueerde zo op het einde van de 16de eeuw van een pachthoeve met louter landbouwfunctie naar een hoeve met landbouwfunctie en buitenverblijf.

Willem Bontia zette de samenwerking met Jan Breeckpot verder. Hun (onder)pachtovereenkomst van 1576 werpt een blik op het 16de-eeuwse hof: er waren alvast twee vijvertjes, een boomgaard en het, reeds eerder vermelde, duifhuis waar de (onder)pachter geen recht op had.

De vijvers waren wellicht nodig vanwege de hoge grondwaterstand, de mogelijke aanwezigheid van een bron en de ligging van het pachtgoed aan de voet van een heuvel. De vijvers waren wellicht ook in gebruik als viskweek- of visvoorraadvijver ten dienste van de eigenaar-erfpachter of de erfpachtgever, het klooster van Gempe.

Het pachthof bleef twee generaties in handen van de familie Bontia.

Omstreeks 1605 werd het verkocht aan de meier van de stad Landen, Cornelius Mitsen. Diens zoon Fabius Mitsen, jurist en secretaris van de stad Leuven, vergrootte omstreeks 1616 het domein aanzienlijk (o.m. met gronden op de heuvelrug), waardoor het domein ongeveer 7,5 hectare groot werd.

Via huwelijk kwam het Hof te Laar in handen van schoonzoon Niklaas Van Berckel, eveneens stadssecretaris van Leuven, wiens familie het pachtgoed in bezit hield tot en met 1740.

1.2.3. Pachthoeve Hof te Laar en zomerresidentie: 18de eeuw

Ook in de laatste eeuw van het ancien regime bleef het Hof te Laar eigendom van het klooster van Gempe en behoorden de erfpachters tot de hogere klasse. Zo werd het Hof te Laar in 1740 verworven door de weduwe van Semetrius Brenaert die het inmiddels 13 à 14 hectare tellende domein voor een aanzienlijk bedrag had overgekocht van de Van Berckels. Deze adellijke familie Brenaert, bezat sinds 1714 de heerlijkheid Korbeek-Lo en droeg de titel van baron.

Veel informatie over het voorkomen van de pachthoeve of de wijze van uitbating in deze periode is niet beschikbaar, met uitzondering van een merkwaardig detail. Volgens het onderzoek van Cyriel Wolfs wordt in een notariële akte melding gemaakt van de verkoop van 48000 'kareelstenen' (ter plaatse gebakken bakstenen) van op het Hof te Laar bij de opzegging van een pachtovereenkomst in 1752. Wolfs meent dat de toenmalige (onder)pachter de kleilagen aan de heuvel Keiberg ontgon voor de vervaardiging van 'tegels' of 'kareelstenen'. Dit zou dan stroken met de kleiontginningen en ambachtelijke tichelproductie die in die periode een belangrijke bron voor inkomsten was in de ruime regio van Leuven. In latere documenten wordt hier echter geen melding meer van gemaakt.

Vanaf het midden van de 18de eeuw zijn de eerste gekende cartografische weergaves van het Hof te Laar voorhanden. De 18de-eeuwse militaire kaarten van Villaret (1745-1748)

en de gedetailleerdere kaart van de Ferraris (1771-1778) geven een beeld van de toenmalige plattegrond en inplanting van het pachtgoed.⁴

Ten tijde van de Ferrariskaart (1771-1778) was het domein via vererving eigendom van de Leuvense jurist en hoogleraar J.D.H. Nelis geworden.

Het Hof te Laar is op deze Ferrariskaart (1771-1778) herkenbaar als een semigesloten U-vormig geschikt complex. De hoeve is ingeplant aan de – nog steeds bestaande – met bomen afgezoomde weg van Pellenberg naar Lovenjoel. Ook de perceelgrenzen van het bijhorende erf, bos of boomgaard en de vijver zijn afgezoomd met een bomenrij en vormen de scheiding met omgevende akkers. De vijver, waar reeds in de 16de eeuw sprake van was, situeert zich ten zuidoosten van het erf en valt min of meer samen met het perceel 191 op de Poppkaart (van circa 1860).⁵

Professor Nelis hield het Hof te Laar vanaf 1770 een negentiental jaar in bezit. In 1789 verkocht hij de site voor een zeer hoog bedrag aan de van adel afkomstige Fredericus de Loën d'Enschede⁶ (zoon van de baron van Roosbeek).

Op dat moment was het pachthof volledig geëvolueerd van een hoeve met zuivere landbouwfunctie naar een hoeve met volwaardig buitenverblijf. Dit blijkt uit de beschrijving die naar aanleiding van de verkoop als volgt opgesteld werd: "huis van plaisantie ende pachthof daar neven staande, schuur, stallingen, remise, bakhuis en apenditien".

Voortgaande op deze beschrijving werd de L-vormige zuidvleugel, onderdeel van perceel 195A op de Poppkaart (van circa 1860), anno 1789 als "huis van plaisantie" (buitenverblijf) gebruikt. Bij de verhuring van het pachthof reserveerde de nieuwe eigenaar dit "huis van plaisantie" voor zichzelf, evenals een stal, een hof, de vijver, sommige percelen boomgaard naast het buitenverblijf en het bos. Daarnaast plande hij om een dreef met kastanjabomen aan te leggen.

Van het vroegere duifhuis was geen sprake meer.

Hoe lang Fredericus de Loën d'Enschede het Hof te Laar in erfpacht hield is niet bekend. Zoals zoveel religieuze instellingen werd het klooster van Gempe, de naakte eigenaar van het Hof te Laar, op het einde van het ancien regime ten gevolge van de politieke omwentelingen opgeheven. In 1795 werden haar bezittingen in beslag genomen en wellicht verkocht.

1.2.4. Van zomerresidentie Hof te Laar naar kasteel de Maurissens: 19de eeuw ⁷

Het is voorlopig niet geweten of het Hof te Laar ook als "zwart goed" verkocht werd na de inbeslagname in 1795. Vast staat dat ergens tussen 1800 en 1810 het Hof te Laar

⁴ Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Villaret, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 1.

Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Ferraris, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 2-3.

⁵ Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Popp, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 12.

⁶ Volgens Jacques Halflants was dit de zoon van de baron van Roosbeek.

HALFLANTS J. e.a. (red.) 1998: *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september 1998*, Lubbeek, 7.

⁷ Kris Scheys publiceerde in de Heemkring Libbeke zijn uitgebreid onderzoek naar de familie de Maurissens en hun link met het kasteeldomein.

SCHEYS K. 1998: *De familie de Maurissens – van Morissen tot Pellenberg*, Lubbeek.

Aangevuld met VAN SCHOONLANDT P. 1998: *De familie de Maurissens* in: HALFLANTS J. e.a. (red.) 1998: *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september 1998*, Lubbeek, 8-10.

aangekocht werd door Charles-Lambert-Joseph de Maurissens (1751-1833), telg van een vooraanstaande, in oorsprong Zwitserse familie. Deze familie had het goed tot 1948/1949 in bezit.

Charles-Lambert-Joseph de Maurissens was professor Romeins recht aan de universiteit van Leuven (1782-1789) en auditeur bij het Rekenhof te Brussel (1791-1794). Tijdens de revolutiejaren emigreerde hij naar Duitsland en Oostenrijk. Na zijn terugkeer in 1800 doceerde hij rechten in Namen, zijn geboorteplaats, en vanaf 1806 aan de rechtsfaculteit te Brussel. In 1809 werd hij benoemd tot rechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel. Tussen zijn terugkeer in 1800 en 1810 verwierf hij het vroegere Hof te Laar in Pellenberg als buitengoed.

In 1831 was dit domein te Pellenberg het toneel van onderhandelingen tussen de prins van Oranje en de Engelse gezant, een weinig succesvolle poging om een einde te maken aan de 'Tiendaagse Veldtocht'. Een borstbeeld van koning Leopold I in het park van het kasteel was opgericht als herinnering aan dit gebeuren. Volgens Georges Buelens stond het op de heuveltop (de zogenaamde 'Koningsheuvel') maar werd het verwijderd bij de bouw van het ziekenhuis. Een jongere gedenksteen werd in 1981 ter vervanging geplaatst.⁸

In 1833 overleed Charles-Lambert-Joseph kinderloos en liet hij zijn landgoed te Pellenberg na aan zijn neef, ridder Edouard Godefroid de Maurissens (1793-1853), die in de Primitieve kadastrale legger als eigenaar wordt opgegeven. Edouard de Maurissens was ontvanger van registratie en domeinen te Tienen en was daar ook gedomicilieerd. Pellenberg werd uitsluitend als buitenverblijf gebruikt. Het domein zou vanaf 1833 via erfenis overgaan op de mannelijke lijn van de Maurissens.

Het eigendom rond het Hof te Laar besloeg in 1833 een oppervlakte van ongeveer 18 hectare en omvatte op het Primitief kadasterplan (1830-1834) – zoals op de Ferrariskaart (1771-1778) – een semigesloten U-vormig hof waarvan de zuidvleugel als buitenverblijf werd gebruikt, twee vrijstaande aanhorigheden op het achtererf (wellicht stal en schuur), twee percelen tuin (samen 48 are), een boomgaard van circa 50 are en meer dan 10 hectare bouwland.⁹ Aan de zuidrand, op een zandlemige ontsluiting van het Diestiaan nabij de grens met Lovenjoel, lagen nog twee percelen bos (samen 1,5 hectare), waarvan één uitdrukkelijk als "bois de sapins"(dennenbos) wordt omschreven. Met betrekking tot de tuinpercelen wordt het woord "agrément" of het voorvoegsel "lust-" niet gebruikt en het kleinste van de twee tuinpercelen (nummer 191 op de Poppkaart) valt samen met de vijver zoals voorgesteld op de Ferrariskaart.

1.2.5. Het eerste kasteel en parkaanleg: 1859

Enkele jaren na de dood van Edouard Godefroid de Maurissens, in 1859, werd de zuidvleugel van het hof tot "kasteel" verbouwd, een operatie waarbij het kadastraal inkomen meer dan verdubbelde. De overige gebouwen of aanhorigheden op het achtererf werden niet gewijzigd of vergroot.

⁸ De nieuwe gedenksteen werd in 1981 door de Heemkundige Kring Libbeke aan de parking van het ziekenhuis geplaatst en draagt volgend opschrift: *"Herinnering aan de wapenstilstand van de tiendaagse veldtocht Pellenberg. 10 augustus 1831: vanuit het kasteel van Pellenberg stelt koning Leopold I zijn voorposten op te Boutersem. 12 augustus 1831: de prins van Oranje verleent audiëntie aan sir Robert Adair gezant van Engeland in het park ter voorbereiding van de wapenstilstand. Monument onthuld door dhr. M. Eyskens, eerste minister 5 september 1981."*

BUELENS G. 1983: (zonder titel), U.Z. Infokrant Extra Editie 2, V, 5-6.

⁹ Cartesius, Primitief Kadaster Pellenberg, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 6-7.

De opdrachtgever noch de bouwmeester voor deze verbouwing zijn gekend. Al is het zeer waarschijnlijk dat de weduwe van Edouard Godefroid, de van Tienen afkomstige Marie Catherine Jacobs (1801-1883) na het overlijden van haar echtgenoot de opdracht tot de gedeeltelijke nieuwbouw gaf. In de kadastrale leggers staat ze namelijk als eigenaar genoteerd en volgens de studie van Kris Scheys overleed ze in 1883 op haar goed in Pellenberg, wat deze these zou kunnen onderbouwen.

In de kadastrale legger van 1859 (perceelnummer 195A) wordt het vroegere pachthof voor het eerst als "kasteel" omschreven. Deze identificatie sluit aan bij de verdere stopzetting van de landbouwwitbating en de definitieve omvorming tot een residentieel buitengoed. Dit blijkt ook uit de geleidelijke naamsverandering van het domein. Waar deze op de Vandermaelenkaart van 1850, nog zowel als "Hof te Laer" als "Chateau de Maurissens" verwijzend naar de adellijke eigenaars, aangeduid werd, spraken de latere topografische en militaire kaarten enkel van "Chateau de Pellenberg" of "Chateau".¹⁰

Kasteel

Op de mutatieschets (1859/schets 9) van de verbouwing tot kasteel staat "*Construction totale – changement de limite – reunion*", wat een totale nieuwbouw zou impliceren.¹¹ Maar mogelijk werden funderingen of een deel van de muren van het oude "huis van plaisantie" in de heropbouw gerecycleerd. De L-vormige plattegrond van het oudere huis bleef alleszins behouden.

Op basis van een aantal historische foto's bleek dat het resultaat van deze bouwcampagne een neoclassicistisch woonhuis met landhuisallure was. Het betrof een voor de bouwperiode herkenbaar witbepleisterd gebouw onder een schilddak met dakruiter en ver overstekende kroonlijsten. De rechthoekige, hoge en relatief ondiepe woning met dubbelhuisopstand telde vijf traveeën en drie bouwlagen met een door imitatiebanden belijnd souterrain en een verhoogde begane grond. Het kasteelontwerp werd daarbij gekenmerkt door een strakke en symmetrische gevelopbouw waarvan het middenrisaliet bijkomend benadrukt werd door een bekronend driehoekig fronton en door een brede uitspringende bordestrap die trouwens duidelijk herkenbaar is op de mutatieschets van 1859. De typische hoeklisenen met spiegels op de geveleinden markeerden voorts de voorgevel. De rechthoekige vensters vertoonden de traditionele licht afgeronde bovenhoeken, zoals gangbaar in de het begin van de tweede helft van de 19de eeuw. Volgens Jacques Halfants waren er slechts twee vertrekken op de begane grond traditioneel van elkaar gescheiden door een middengang met trap, en een viertal slaapkamers op de bovenverdieping. Ruim voldoende voor een buitengoed.¹²

De keuze voor een neoclassicistische bouwstijl gaat terug op de begin 19de-eeuwse Engelse neoclassicistische landhuizen die vaak met bijhorend park met landschappelijke aanleg als één concept werden ontworpen. Vroege voorbeelden zijn er in België al te vinden in de jaren 1830, waar onder meer gekende architecten zoals Louis Minard voor tekenden. De echte doorbraak van dit bouwmodel kwam er vanaf het midden van de 19de eeuw. Interessante voorbeelden hiervan in de omgeving van Pellenberg die ook sterke

¹⁰ Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Vandermaelen, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 9.

¹¹ Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Mutatieschetsen Pellenberg, 1859/9.

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 10.

¹² HALFLANTS J. 1998: *Evolutie van het kasteel en park de Maurissens te Pellenberg*, in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 17-20.

gelijkenissen vertonen met het kasteel de Maurissens zijn het kasteel van Harcourt (Oud-Heverlee)¹³ van 1828 en het domein Hottat (Korbeek-Lo)¹⁴ van de jaren 1840.

Het kasteel van Harcourt, is een vroeg voorbeeld van 1828 van een landhuis in neoclassicistische stijl onder schilddak van vijf traveeën, met souterrain maar met een extra halve verdieping ter vervanging van een ouder 17de-eeuwse kasteel. Het kasteel Hottat, het vroegere kasteel Corbeek-(over_Loo), werd in de jaren 1840 eveneens omgevormd tot een landhuis in neoclassicistische stijl met verhoogde begane grond en driehoekig fronton, maar van zeven traveeën in plaats van vijf.

Park

Opmerkelijk in Pellenberg is dat het nieuwe kasteel, dat door de weduwe van Edouard de Maurissens nog steeds als buitenverblijf werd gebruikt, niet meer naar het zuiden georiënteerd was, maar naar het oosten met uitkijk op het nieuwe park en de golvende vijver.

De vroegere kleine rechthoekige nutsvijver werd in het midden van de 19de eeuw omgevormd tot de grote spatelvormige vijver vlakbij de voorgevel. Een tendens bij de 19de-eeuwse landschappelijke parkaanleg die ook bij andere Leuvense domeinen herkenbaar is: zo werd omstreeks 1828 de slotgracht bij het kasteel van Harcourt omgevormd tot een lustvijver en ook in het domein Hottat werd de begin 19de-eeuwse vijver omstreeks 1840 uitgebreid tot een slingerende vijver aan de voet van het kasteel.

Vanuit het kasteel de Maurissens werd door de veranderde oriëntatie zicht geboden op de hellingen van het 'Weliger Veld'. Op de eerste militaire topografische kaart (toestand 1864) verschijnen precies in deze zone, op de vroegere akkerpercelen van het 'Weliger Veld', voor het eerst ook elementen – zoals de spatelvormige vijver en kronkelende paden die meestal de hoogtelijnen van de helling volgen – die wijzen op een parkaanleg of landschappelijke verfraaiing van de ruimere omgeving.¹⁵ Pas op de kadastermutaties van 1895 zal een groot gedeelte van deze helling als "lustgrond" worden aangeduid en in 1907, bij de registratie van het tweede kasteel, zullen deze percelen verenigd worden tot één groot perceel "lusthof" (nummer 197A) van bijna 10 hectare.¹⁶

Maar de situatie die hierbij in 1907 'geregulariseerd' werd, was ongetwijfeld al bijna een halve eeuw oud en begon wellicht bij de bouw van het kasteel in 1859.

In dit gedeelte van het park komen bovendien enkele tamme kastanjes (*Castanea sativa*) voor met stamomtrekken tot 530 centimeter. Deze bomen, die vermoedelijk minstens 200 jaar oud zijn, bevinden zich in de randzones van percelen die stevast door het kadaster als bouwland werden omschreven. Dit laat vermoeden dat er, zelfs vóór de 19de-eeuwse militaire en kadastrale kaarten of leggers iets van tuin of park laten doorschemeren, een zekere landschappelijke opsmuk had plaatsgevonden. Mogelijk reeds in de 18de eeuw. In de nalatenschap van professor D.J.H. Nelis, eigenaar van het Hof te Laar in 1770-1789, werden namelijk werken over tuin- en bosbouw aangetroffen, onder meer uitgaven van 'La Maison rustique' en een van de toenmalige standaardwerken over bosexploitatie van Duhamel du Monceau.

De historische foto's ¹⁷– die voortgaande op de afmetingen van de afgebeelde bomen omstreeks 1900 zijn genomen -, geven een idee van de omkadering van het eerste kasteel

¹³ DE MAEGD C., DENEFF R., WIJNANT J. 2004: *Kasteel van Harcourt met park* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300818> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

¹⁴ DENEFF R., HALFLANTS J., MONDELAERS L., WIJNANT J. 2004: *Domein Hottat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300752> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

VANDENBEMPT B. 2014: *Koning Albert in Korbeek-Lo* [online], <https://www.bierbeek1418.be/bierbeek-14-18/koning-albert-in-korbeek-lo/> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

¹⁵ Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 13.

¹⁶ Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Mutatieschetsen Pellenberg, 1895/11; 1907/7.

¹⁷ Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 18-22.

van 1859, het tuinmeubilair en de beplanting. Opvallend zijn de groepjes zuilvormige bomen links en rechts van het kasteel, ongetwijfeld Italiaanse populieren (*Populus nigra* 'Italica') en, algemeen, de aanwezigheid van zuilvormen, ook coniferen zoals wierookcipres (*Calocedrus decurrens*), waardoor de site iets Italiaans krijgt. De kleine, halfcirkelvormige esplanade voor het kasteelfront – dat nog deels aanwezig is – wordt afgezoomd door, afwisselend, kuipen met in halve bol gesnoeide laurieren en zuiltjes of siervazen langs de kant van het kasteel. Links en rechts van deze esplanade bevonden zich corbeilles (manden). Duidelijk zichtbaar links van de esplanade loopt een grillige grenslijn tussen licht en donker, die duidt op een mogelijk differentiële behandeling van de gazons, met name een intensievere bemaaiing in het zicht van het kasteel (of misschien was het werk nog maar half verricht). Op een andere foto – ongeveer dezelfde gezichtshoek maar op grotere afstand van het kasteel – is een groep nog jonge Amerikaanse tulpenbomen (*Liriodendron tulipifera*) herkenbaar, nu aangegroeid tot bomen met stamomtrekken tot 250 centimeter. Het kadastraal perceel (nummer 197A) dat in 1907 als 'lustgrond' wordt geregistreerd omvatte ook een spatelvormige vijver, die al op de kaart van 1864 te zien is en die tot op vandaag grosso modo die vorm heeft behouden. De schaal van de aanleg is beperkt en archaische elementen zoals de grote boomgaard ten zuiden van het kasteel blijven tot 1893 het beeld beheersen. De militaire topografische kaarten van 1864 en 1893 situeren deze boomgaard op een andere perceel (nummer 189) dan het kadaster (nummer 190). Daarna wordt er een nieuwe boomgaard aangelegd meer naar het zuiden, buiten het blikveld van het kasteel (op perceel nummer 208A)¹⁸, door een dichte beplanting van de 'lustgrond' rond het kasteel gescheiden. In deze bufferzone bevindt zich een bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') met een omtrek van 465 centimeter, die waarschijnlijk uit de eerste helft van de 19de eeuw dateert.

1.2.6. Het tweede kasteel de Maurissens en parkaanleg: 1907

Het domein ging na het overlijden van Marie Catherine Jacobs, weduwe van Edouard Godefroid, in 1883 over op hun zoon, Edouard Charles de Maurissens (1828-1906). Hij woonde met zijn familie echter in Nederland, in Kerkrade, waar zijn jongere adellijke echtgenote Maria Lucia Antoinette Corneli (1844-1931) afkomstig van was. Het domein te Pellenberg bleef hun buitenverblijf.

Edouard Charles' enige zoon Edouard Marie Auguste Joseph de Maurissens (1876-1925) huwde in 1906 met barones Irma van Eyll (1873-1948), dochter van baron van Eyll, verblijvende op het kasteel van Barcenalle te Leignon bij Ciney, een kasteel in eclectische stijl gebouwd naar ontwerp van de neogotische architect Auguste Van Assche (1826-1907).

In 1907 had vader of zoon de Maurissens het kasteel te Pellenberg grondig laten verbouwen. Wie van hen de opdracht ertoe gaf is niet duidelijk. Het jonge echtpaar de Maurissens-van Eyll koos wel met zekerheid het in 1907 grondig herbouwde kasteel als woonplaats. Omstreeks 1912/1913 namen ze er hun intrek.¹⁹

Band met Pellenberg

Volgens de studie van Kris Scheys voelde deze generatie de Maurissens zich verbonden met de gemeente Pellenberg. Ze bewoonden niet enkel het kasteel, maar waren ook nauw betrokken bij het lokale politieke leven.

Edouard was burgemeester van Pellenberg van 1910 tot 1921. In 1911 liet de christelijke familie een woonhuis voor zusters met een bewaarklas en lagere school voor meisjes op

¹⁸ Deze boomgaard bestaat niet meer.

¹⁹ Volgens Kris Scheys werden de meubels in 1912/1913 van hun huis in Tienen naar Pellenberg overgebracht en werd het kasteel vanaf dan permanent bewoond door de familie.

SCHEYS K. 1998: *De familie de Maurissens – van Morissen tot Pellenberg*, Lubbeek, 12..

hun grond in het dorpscentrum bouwen. Dit bijhuis van de zusters annunciaten van Heverlee was gekend als het 'Huis van Pellenberg'.²⁰

Ze zetten daarbij de familietraditie verder. Zo begiftigden hun voorouders volgens Jacques Halflants reeds de parochiekerk van Pellenberg St-Pieters met een glasraam in het koor, met voorstelling van Sint-Pieter met de Heilige Catharina en de Heilige Edouard (19de eeuw), patroonheiligen van hun schenkers Edouard Godefroid de Maurissens en Catherine Jacobs; met een schilderij 'de Kruisoprichting' (laatste kwart 18de eeuw) uit een vroegere familiekasteelkapel²¹ en met een grafmonument op het omringende kerkhof.²²

Kasteel

Bij de verbouwing in 1907 werd het kasteel aanzienlijk uitgebreid. Het naar het oosten georiënteerde landhuis van vijf traveeën van 1859 bleef als centraal deel wel herkenbaar. Zelfs het driehoekige fronton boven het middenrisaliet en de dakruiter bleven behouden.²³ Maar dit oudste volume werd visueel verdrongen door de nieuwe aanbouwen onder mansardedaken met dakkapellen.

Achteraan (westelijke erfzijde) werd de oude hoofdvleugel in de diepte uitgebreid. Het meest imposante was echter de volledige nieuwe hogere zuidvleugel die haaks tegen de oudere zuidelijke zijgevel werd aangebouwd en uitkeek op het zuidelijke deel van het park en heuvelflank. Deze vleugel was samengesteld uit een uitspringend één-travee-breed zijrisaliet van drie bouwlagen met afgeronde erker ten zuidoosten, uit een zeer dominante hoge vierkante- of rechthoekige toren van vier verdiepingen onder steil tentdak in het midden én uit een lagere travee ten zuidwesten.

Deze aanbouw was uitgevoerd in baksteen en met hoekkettingen, kruis- of kloostervensters, pilasters, kroonlijsten, loggia's en balkons in witte (simili?)natuursteen verrijkt. Om uitwendig een uniformer geheel te verkrijgen werd de oude neoclassicistische kasteelvleugel aan deze nieuwe stijl aangepast en op dezelfde wijze afgewerkt. Als finishing touch werd nog een terrasuitbouw aan de oude hoofdvleugel toegevoegd.

Ten westen en noorden van het kasteel, op het vroegere achtererf, werden in 1907 ook de bijgebouwen grondig aangepast. De bouwheer koos voor een gesloten aanleg rondom een rechthoekige binnenkoer die langs drie poorten toegankelijk was en paardenstallen, bergplaatsen, een koetshuis, een hovenierswoning en een druivenserre omvatte.

De wijze waarop de dienstgebouwen aan het kasteel werden vast gebouwd waren enigszins ongewoon: de verwijzing naar een traditionele, gesloten hoeve met poortgebouw, trapgeveltjes... was duidelijk.

²⁰ PAESMANS G. 2000: *Dorpskern Pellenberg* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/302900> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

²¹ Het is onduidelijk over welk kasteel het gaat. Het is weinig waarschijnlijk dat het schilderij afkomstig was het kasteel te Pellenberg vanwege de ouderdom van het kunstwerk en omdat er nergens sprake is van een kapel in het Hof te Laar en latere kasteel de Maurissens.

²² HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 15-16.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Parochiekerk Sint-Pieter met kerkhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42661> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

²³ De beschrijving van dit tweede kasteel gebeurde op basis van een reconstructietekening van Georges Buelens in zijn publicatie en wandelgids voor het kasteeldomein, op basis van de studie van Jacques Halflants en de collectie van de Heemkundige Kring Libbeke.

BUELENS G. 1983: (zonder titel), U.Z. Infokrant Extra Editie 2, V, 6.

HALFLANTS J. 1998: *Evolutie van het kasteel en park de Maurissens te Pellenberg*, in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 17-20.

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 23-29.

Het nieuwe kasteel kon getypeerd worden als eclectisch met elementen ontleend aan de neogotiek en de neo-Vlaamse-renaissance met nog wat herinneringen aan het neoclassicisme.

Jacques Halflants zag in zijn overzichtswerk voor de Open Monumentendag van 1998 gelijkenissen tussen dit tweede kasteel en de kastelen van Claarbeek te Houwaart (1912), dat van Elsegem, Ermeton en Hody (bij Hoei). Het verbouwde kasteel de Maurissens vertoonde ook gelijkenissen met het dichterbij gelegen kasteel van Glabbeek (gekend als kasteel van Attenrode). Dit werd gerealiseerd in een neo-Vlaamse-renaissancestijl in 1890 en werd iets voor 1910 voorzien van een imposante torenuitbouw.²⁴

De architect van de verbouwing in Pellenberg is vooralsnog niet gekend. Er mag wel van uitgegaan worden dat de ontwerper vertrouwd was met de visies van de christelijke Sint-Lucasscholen en de traditie om terug te grijpen naar de laat-middeleeuwse gotische of renaissancistische vormtaal en bijhorend materiaalgebruik (o.a. baksteen). Daarbij wordt aan twee mogelijke namen gedacht die een link met de familie hebben en wiens oeuvre in de lijn van het tweede kasteelontwerp ligt, maar waarvoor – voor alle duidelijkheid – geen sluitend bewijs kan worden aangebracht.

De typologie van het nieuwe tweede kasteel sluit aan bij de ontwerpen van architect Auguste van Assche (1826-1907). Hij was docent aan de Sint-Lucasscholen en door de intense samenwerking met Jean Baptiste Bethune had hij zich ontplooid tot een zeer gerenommeerde bouwmeester en autoriteit op het vlak van de (neo)gotische kerkenbouw in onze regio's. Hij stond echter ook in voor de restauratie of nieuwbouw van een aantal kastelen, zoals het kasteel van Schulen (1889-1890), vergelijkbaar met Pellenberg door het gebruik van bak- en zandsteen en de grote vierkante torenuitbouw met meerdere geledingen onder tentdak refererend aan de Engelse Mansions.²⁵

Van Assche stond ook in voor het kasteel van Leignon van de familie van Eyll, schoonfamilie van de Maurissens. Aangenomen mag worden dat Van Assche en zijn oeuvre voor de familie de Maurissens wellicht niet onbekend was²⁶.

De typologie van het kasteel te Pellenberg ligt ook in de lijn van het werk van Pierre Langerock (1859-1923). Langerock was als architect gevormd aan de Sint-Lucasscholen en in het atelier van Joris Helleputte, realiseerde een omvangrijk oeuvre (nieuwbouw en restauraties) in neogotische en neotraditionele stijl en was zeer actief in het Leuvense.²⁷ Aangezien architect Langerock in 1908, op de grond die de familie de Maurissens in 1901 schonk, de Lubbeekse Sint-Bernarduskerk in neogotische stijl realiseerde, is het vrijwel zeker dat de familie hem kende.²⁸

Park

Het als "lusthof" of "lustgrond" omschreven gebied omvatte rond 1900 – de gebouwen inbegrepen – niet meer dan 10 hectare, dit was ongeveer een tiende van al de bezittingen van de Maurissens in Pellenberg, iets meer als men er de bospercelen op de zandleemkop in het Weligerveld (nummers 187 en 188) bijrekent, die rond 1900 ook 'verfraaid' werden door de aanplanting van een bruine beukendreef (momenteel stamomtrekken tussen 250

²⁴ DENEFF R., MONDELAERS L. 2004: *Domein Attenrode* [online], <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/300807> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

²⁵ DE MAEGD C. 2003: *Kasteeldomein van Schulen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/84284> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

²⁶ SN. 2021: *Kasteel van Leignon* [online], https://nl.wikipedia.org/wiki/Kasteel_van_Leignon (geraadpleegd op 14 maart 2022).

²⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Langerock, Pierre* [online], <https://id.erfgoed.net/personen/3241> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

²⁸ De Sint-Bernarduskerk bevindt zich aan de Staatsbaan 176 te Lubbeek. Zie ook: SN. SD.: *Kerk Sint-Bernardus Lubbeek* [online], <http://balat.kikirpa.be/object/41606> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

en 300 centimeter). Te oordelen naar de stamomtrekken (tot 250 centimeter) dateert de huidige beplanting met zomerlinden (*Tilia platyphyllos*) van de noordelijke toegangsdreef (Sint-Barbaradreef) vanop de steenweg Pellenberg-Lovenjoel eveneens uit het begin van de 20ste eeuw. Een andere, veel langere dreef werd aangelegd vanaf de Tiensesteenweg, maar de beplanting hiervan is verdwenen. Van de drie monumentale hekken met stenen pijlers die toen werden geplaatst op hun domein bleef slechts één exemplaar – dicht bij het kasteel – bewaard. Dit laatste hekken verleent toegang tot een wandelweg in het aangrenzende natuurgebied Koebos-Langebos. Van dit hekken is heden nog één hekpijler en sierhek intact. De tweede pijler is ontmanteld en ligt gedemonteerd naast de toegang.

1.2.7. Het derde kasteel de Maurissens: 1916

Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog staken Duitse soldaten onder het mom van een vergeldingsactie, op 25 augustus 1914 te Leuven meer dan 1200 huizen in brand. De historische binnenstad werd grotendeels vernield en talloze burgers werden gedood.

De dag daarop ondergingen enkele dorpen in de omgeving van Leuven en ook een aantal kastelen²⁹, waaronder dat van Pellenberg, hetzelfde lot. Een aantal door de Heemkundige Kring Libbeke bewaarde foto's en reproducties illustreren de toestand van het vernielde kasteel na de brand.³⁰ De daken, het schrijnwerk en de binneninrichting waren volledig verdwenen. De zijmuren stonden nog deels recht, maar een quasi volledige heropbouw van het kasteel drong zich op.

De vernieling van het tweede kasteel door brand in 1914 werd ook kadastraal genoteerd. Zo staat in het eigendomsregisters: '*195G – kasteel – 1914 – maison incendiée*'. De aanpalende bijgebouwen op het achtererf, kadastraal genoteerd onder 195F als 'huis' bleven blijkbaar gespaard.³¹

Kris Scheys verhaalt in zijn studie hoe de familie de Maurissens eerst naar Leuven vluchtte, en daarna naar verwanten in Gent ging. In 1916 keerden ze terug naar Leuven en woonden ze tot 1920 in een huis aan de Tiensesteenweg op de grens van Korbeek-Lo en Lovenjoel. Edouard de Maurissens die burgemeester van Pellenberg was van 1910 tot 1921, keerde reeds in 1916 terug naar zijn gemeente.

Reeds in 1916 werd de Brusselse architect Guillaume Chrétien Veraart (1872-1951) door de familie de Maurissens belast met de wederopbouw van het kasteel. Dit leidde tot het bestaande kasteel: een eclectisch gebouw met neoclassicistische inslag, met U-vormige plattegrond en steile zadel- en schilddaken met oeils-de-boeuf. Het familiewapen van de Maurissen-van Eyll boven de toegangsdeur van het kasteel visualiseert dat dit echtpaar de opdracht tot heropbouw gaf.

Aanstelling van architect Veraart

Zoals hoger aangehaald wordt aangenomen dat de familie de Maurissens vertrouwd waren met de Sint-Lucasarchitectuur en het oeuvre van Auguste van Assche (1826-1907) en Pierre Langerock (1859-1923). Bij de vernielingen tijdens de Eerste Wereldoorlog was architect Van Assche echter reeds overleden en architect Langerock, die instond voor de bouw van de Sint-Bernarduskerk in Lubbeek in 1908, was wellicht niet beschikbaar voor de heropbouw van het kasteel. Volgens zijn levensbeschrijving was Langerock tijdens de Eerste Wereldoorlog namelijk naar het neutrale Nederland (Den Haag) gegaan, waar hij om den brode een meubelzaak 'La Belgica' had opgericht. Pas na de oorlog kwam hij terug naar België alwaar hij zich inzette voor de wederopbouw.

²⁹ Andere kastelen of landhuizen die bij de Duitse doortocht vernield werden waren onder meer het domein Hottat (Korbeek-Lo), het Vijverhof (Korbeek-Lo), het kasteel Van Tilt (Holsbeek) en het kasteel Maisin (Leuven).

³⁰ Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 30-32.

³¹ Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale legger Pellenberg, artikel 633.

Guillaume Chrétien Veraart (1872-1951), ook aan Sint-Lucas gevormd en oud-stagiair van Pierre Langerock was rond 1916 al een gevestigde waarde als restauratiearchitect. Als lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen voor de provincie Brabant vanaf 1914 was hij goed op de hoogte van de vernielingen in België alsook van de restauratievisies en -tendensen en gevoeligheden er omtrent in Leuven. Via zijn vroegere samenwerking met Langerock was de familie de Maurissens mogelijk al met zijn werk vertrouwd.

Volgens Peter Vanschoonlandt was het de katholieke senator August de Becker-Remy die Veraart in contact bracht met de familie de Maurissens. De Becker-Remy had hem voordien de opdracht gegeven tot restauratie van zijn eigendom het kasteeldomein "Het Steen", ook gekend als het "Rubenskasteel" in Elewijt.³² De Becker-Remy zetelde alvast later in 1918 samen met Veraart in het adviescomité voor de opbouw van een schermblok bij het stadhuis in de Leuvense historische binnenstad waarvoor de aannemersgroep Brunard-Peltzer en Van Deuren was aangesteld, maar dat uiteindelijk nooit zou worden uitgevoerd.³³

Ontwerp heropbouw kasteel

In 1916 tekende Guillaume Chrétien Veraart de plannen voor de heropbouw van het kasteel en bijhorende remise. De gespaarde achterliggende bijgebouwen werden niet in de bewaarde gesigneerde plannen van 27 september 1916 opgenomen.³⁴

Visie Restauratieproject

Veraart paste de eerste denkpistes en kaders toe die ontstonden in de eerste beladen oorlogsjaren vlak na de vernielingen van de stad en die de latere wederopbouw van het naoorlogse Leuven vorm zouden geven. Gestuwd door de KCML onder leiding van professor kanunnik R. Lemaire wilde men de organisch gegroeide stad haar regionaal karakter teruggeven en afstappen van de 19de-eeuwse rechte straten met vlakke bepleisterde lijstgevels of overdreven 19de-eeuwse neostijlen. Men wilde rekening houden met de vroegere huizenblokken en op die footprint de gebouwen heropbouwen om zo de context en relatie met de omgeving te herstellen. Noodzakelijke nieuwe gebouwen moesten inpassen in het stedelijk weefsel. Symmetrie was daarbij belangrijk. Volgens Pieter Uyttenhove en Jo Celis³⁵ wilde de KCML en de regionale adviescommissies in Leuven geen breuk met het verleden, men wilde traditie en vernieuwing samenbrengen en een esthetisch wensbeeld creëren gebaseerd op de herinnering van de oude stad en de architecturale en archeologische kennis van de voortrekkers. Moderne bouwstijlen wilde men niet voor historische gebouwen of de historische centra. Deze moesten zo zuiver mogelijk heropgebouwd worden, het liefst in een stijl ontleend aan de regionale stijl met elementen ontleend aan de 'grote stijlen' zoals de gotiek of renaissance.

Resultaat restauratieproject

Veraart (of zijn opdrachtgever) koos dus in 1916 bewust ook voor een heropbouw op de oorspronkelijke plaats van het vernielde kasteel om zo ook de directe link met het omgevende domein en zijn historische context te herstellen. Voor zijn restauratieproject keerde Veraart terug naar een soberder ontwerp met een strakke symmetrische U-vormige

³² VAN SCHOONLANDT P. 1998: *Guillaume-Chrétien Veraart* in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 23-25.

Zie ook: DE MAEGD C. & VAN AERSCHOT S. 1975: *Kasteel Het Steen en aanhorigheden* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40991> (geraadpleegd op 14 maart 2022).
SN. 2022: *Auguste de Becker-Remy* [online], https://nl.wikipedia.org/wiki/Auguste_de_Becker_Remy?msckid=c3c5fee6a92911ec8e6b00e305c19e68 (geraadpleegd op 14 maart 2022).

³³ CELIS J., UYTENHOVE P. 1991: *De wederopbouw van Leuven na 1914*, Leuven, 79.

³⁴ Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 33-37.

³⁵ CELIS J., UYTENHOVE P. 1991: *De wederopbouw van Leuven na 1914*, Leuven.

plattegrond, op de vroegere footprint met overal dezelfde bouwhoogte en een evenwichtiger voorkomen. De hogeropgaande toren in de imposante zuidelijke zijbeuk werd uit het ontwerp gehaald. In plaats daarvan werd de zuidelijke zijgevel voorzien van een lagere halfronde terrasuitbouw met halfzuilen en een bescheidener klokvormig dakvenster.

De uitspringende erker aan de voorzijde (oostgevel) werd gekopieerd en toegevoegd aan de noordoostelijke zijde voor een U-vormige plattegrond. Het vroegere hoofdvolume van vijf traveeën en drie bouwlagen werd qua compositie in ere hersteld. De oostelijke voorgevel werd ook terug de prominente gevel toegankelijk via een uitwaaiend bordes en hogere terras.

Het harmonieuze geheel werd afgedekt door steile snijdende schild- en zadeldaken.

Ook het materiaalgebruik werd versoepeld. Veraart stapte af van het eerder scherp contrasterend gebruik van donkerrode baksteen en witte natuursteen van de neo-Vlaamse-renaissancestijl. Het kleurverschil en wellicht ook de bouw- en herstelsporen werden gereduceerd door een witte of lichte geschilderde gevelafwerking. Na de Tweede Wereldoorlog zou deze terug verwijderd worden waardoor het lichtrode metselwerk weer zichtbaarder was.³⁶

De interieurindeling, - inrichting en aankleding werd in 1916 volledig nieuw ontworpen. De binnenplattegrond werd ontworpen vanuit en rondom de centrale monumentale hal met zuilen. Dit accordeerde met Veraarts voorstel om de oostelijke voorgevel terug een visueel prominente rol te geven. De tot op heden aanwezige interieurelementen (zoals schouwen, smeedwerk, deuren, vloerafwerking, ...) dateren uit deze derde bouwperiode.

Door de toevoeging van een extra noordoostelijke travee werd het kasteel groter. Volgens Jacques Halflants gebeurde dit op aandringen van twee oudere tantes uit Nederland. Ze waren financieel tussengekomen volgens de overlevering met de intentie later in Pellenberg te komen wonen.

Het kasteel werd wellicht pas in gebruik genomen in 1920. De heropbouw werd althans in dat jaar kadastraal opgetekend en als volgt in de leggers genoteerd: '159G puinen – 1920 – herbouwing en grensverandering met 197'.³⁷ Kris Scheys noteerde ook in zijn studie dat Edouards echtgenote pas dan terugkeerde naar Pellenberg.

1.2.8. Oeuvre architect Guillaume(-Chrétien) Jean Henri Veraart (1872-1951)³⁸

Guillaume-Chrétien Jean Henri Veraart werd op 31 maart 1872 geboren in Bergen-op-Zoom, Nederland. Hij woonde een paar maanden later in België en verkreeg de Belgische nationaliteit in 1910. Hij studeerde van 1888 tot 1895 aan de Sint-Lucasschool van Schaarbeek in Brussel waar hij met glans afstudeerde. Hij behoorde zodoende tot de eerste Sint-Lucasgeneratie die bekend staat voor de ontwerpen in de katholieke neogotische stijl.

³⁶ Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 38-44.

³⁷ Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Mutatieschetsen Pellenberg, 1920/6. Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale legger Pellenberg, artikel 633.

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 38.

³⁸ Tekst overgenomen uit AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Veraart* [online] <https://id.erfgoed.net/personen/7004> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

Veraart was ook actief in Brussel. Een aantal van zijn realisaties zijn opgenomen in de inventaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te raadplegen via: <https://monument.heritage.brussels/>

VAN SCHOONLANDT P. 1998: *Guillaume-Chrétien Veraart* in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 23-25.

Veraarts studie bevatte twee stages: in het academiejaar 1892-1893 bij architect Raemaekers te Brussel en in 1894-1895 bij architect Pierre Langerock te Leuven. Nadien, in 1910, werd Veraart zelfstandig architect en lid van de Société Centrale d'Architecture de Belgique (SCAB). Vanaf 1914 was hij ook corresponderend lid van de huidige Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) voor de provincie Brabant. Hij behaalde tijdens zijn carrière verschillende onderscheidingen en prijzen. Zo werd hij bijvoorbeeld ridder in de Kroonorde, kreeg hij een medaille omwille van zijn restauratiewerken na de Eerste Wereldoorlog, won hij in 1898 de tweede prijs in de driejaarlijkse wedstrijd van de Société Royale des Architectes d'Anvers en kreeg hij een gouden medaille op de Exposition universelle de Gand in 1913.

Guillaume Chrétien Veraart was een zeer actieve (restauratie)architect vlak voor en na de Eerste Wereldoorlog en werkte op regelmatige basis samen met architect Ernest Richir. Zij bouwden, verbouwden en restaureerden samen heel wat kerken in verschillende neostijlen en andere gebouwentypes zoals regionalistische hoeves, gemeentehuizen en scholen. Zij waren vooral in Ieper en Vlaams-Brabant actief. Chrétien Guillaume Veraart was eveneens verantwoordelijk voor de 20ste-eeuwse restauratie van het Rubenskasteel (Het Steen) in Elewijt (Zemst). Dat Veraart zelf zijn kerkelijk werk het hoogst in het vaandel droeg, bewijst het curriculum dat hij zelf opstelde in 1939 en in het archief van de SCAB bewaard wordt. Hij geeft er een opsomming van twintig kerken die hij heeft ontworpen of heeft verbouwd. Daarbij getuigt hij : « *depuis 1900 : Construction d'instituts, d'écoles, hôtels de maîtres, châteaux, villas, maisons particulières, etc. Restaurations et agrandissements de châteaux, hôtels de maitre trop long à détailler.* »

Binnen zijn omvangrijke oeuvre waren de ontwerpen van architect Veraart voor "Het Steen" (Elewijt) en het kasteel de Maurissens buitenbeentjes, aangezien hij zich voornamelijk toedeed op kerkelijke architectuur en openbare gebouwen. Mogelijk speelden persoonlijke contacten met de eigenaars, zoals hoger aangehaald in zijn keuze voor deze twee projecten mee. Al zou dit zeker verder onderzocht moeten worden.

Typologisch voorbeeld van wederopbouwstijl

Typologisch is het kasteel de Maurissens, waarvan Veraarts ontwerp reeds dateert van 1916, een zeer vroeg voorbeeld van wederopbouwarchitectuur. De vormgeving en het materiaalgebruik leunt sterk aan bij de Leuvense wederopbouw waar ook veel gebruik werd gemaakt van baksteen, (imitatie)-natuursteen en elementen ontleend aan diverse regionale neostijlen aangevuld met jongere bouwelementen en materialen. De eclectische stijl die zo ontstond evoceerde een historisch voorkomen, maar was toch eigentijds en drukte een stempel op de nieuwe Leuvense architectuur die vooral pas vanaf de jaren 1920 ontwikkeld werd. De wederopbouwplannen werden in Leuven geadviseerd door stedelijke commissies (Rooilijncommissie en later het Raadgevend Comité voor het Stedenschoon) die veel aandacht hadden voor een coherente en eenvormige stijl. Als lid van de KCML, via zijn opleiding en ook als commissielid (cf. Vanschoonlandt)³⁹ was Veraart zo hiermee vertrouwd.

Het ontwerp voor het kasteel te Pellenberg zou niet misstaan binnen de Leuvense wederopbouwarchitectuur. Voor het kasteel werd er ook teruggegrepen naar het vroegere weliswaar uitgezuiverde voorkomen en herbouwd met nieuwe bouwtechnieken.

Andere kasteelsites in de regio in wederopbouwstijl

Zoals hoger aangehaald werden bij de doortocht van de Duitse soldaten ook andere kastelen en landhuizen in de regio in brand gestoken als vergelding. Ook deze werden heropgebouwd maar de wijze waarop en hun voorkomen verschilde grotendeels van dat

³⁹ VAN SCHOONLANDT P. 1998: *Guillaume-Chrétien Veraart* in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 23-25.

van het kasteel van Pellenberg.⁴⁰ Bij het domein Hottat (Korbeek-Lo) en het kasteel Maisin (Leuven) verkoos men om het kasteel op een andere plaats in het domein en met een ander voorkomen herop te richten. Beide landhuizen werden dieper en vooral hoger in het domein gelokaliseerd van waaruit ze een beter zicht hadden op het omringende park of tuin. Men koos ook voor een andere wederopbouwstijl en geen getrouwe reconstructie van het vernielde gebouw. Het domein Hottat van 1920-1921 werd een imposant gebouw in eclectische Lodewijk XV-XVI-mengstijl en het kasteel Maisin ook van 1920-1921 werd een neoclassicistisch gebouw met een pseudo-Palladiaanse zuilengalerij. Het kasteel van Tilt (Holsbeek) werd – ook in 1921 – heropgericht in een Lodewijkstijl (met mansardedak, boogfronton, attiek met balustrade...) die typisch is voor tal van naoorlogse wederopbouwprojecten en stilistisch het meeste aanleunt bij het kasteel de Maurissens, maar men verkoos om het gebouw vlakbij de vroegere locatie een beetje meer in de as van de toegangsdreef herop te richten. Het neoclassicistische Vijverhof (Korbeek-Lo) tenslotte waarvan het vernielde gebouw maar dateerde van 1911-1912 werd wel op exact dezelfde plaats en als een getrouwe reconstructie in 1925 heropgebouwd.

1.2.9. De laatste de Maurissens

Edouard Marie Auguste Joseph de Maurissens (1876-1925) en barones Irma van Eyll (1873-1948) hadden samen zeven kinderen die bijna allemaal te Pellenberg geboren waren.

Volgens de studie van Kris Scheys was hun zoon, Edouard de Maurissens (1909-2002), burgemeester van Pellenberg van 1938 tot 1971.⁴¹ Na WOII verliet de familie echter het kasteeldomein.

De kinderen van Edouard de Maurissens en Irma van Eyll verkochten na haar overlijden in 1948 het kasteel en park aan de universiteit van Leuven. De kadastrale legger noteerde de verkoop in 1948 van het kasteel (195H), een weide (197C), de boomgaard (197D), een huis (195I- achterliggende bijgebouwen), lusthof (197E) en bos (197F).⁴²

1.2.10. Kasteel de Maurissens wordt universitair erfgoed: 1948-1949⁴³

⁴⁰ Voor meer informatie over het domein Hottat (Korbeek-Lo), het Vijverhof (Korbeek-Lo), het kasteel Van Tilt (Holsbeek) en het kasteel Maisin (Leuven) kan men op volgende webpagina's terecht:

DENEFF R., HALFLANTS J., MONDELAERS L., WIJNANT J. 2004: *Domein Hottat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300752> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

DENEFF R., PAESMANS G. 2000: *Kasteeldomein Vijverhof* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/200113> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

DE JAECK H., DENEFF R., WIJNANT J. 2002: *Domein van Tilt* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303022> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

DUCHENE H., MICHIELS M., HIMPE K. 2019: *Kasteel Maisin met park* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/307553> (geraadpleegd op 22 juli 2022).

⁴¹ Burgemeester Edouard de Maurissens (1909-2002) werd in januari 1944 samen met zijn jongere broer Albert (1917-1945) gearresteerd en overgebracht naar concentratiekampen. In die periode werd het kasteel ook door de Duitsers geplunderd. De Heemkundige Kring Libbeke stelde een aantal foto's van die periode ter beschikking. Deze geven een uitzonderlijk zicht op de interieurinrichting van het kasteel in die periode.

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 45-47.

⁴² Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale legger Pellenberg, artikel 633.

⁴³ BUELENS G., *Het ontstaan van de Sint-Barbarakliniek*, in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 63-66.

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 48-52.

De Leuvense universiteit kocht in 1948/1949 het hele domein van de erfgenamen de Maurissens om aan de rand van het park op de heuveltop een 'sanatorium' (kliniek voor tuberculoselijders) te bouwen. Het sanatorium werd op 1 december 1958 geopend.

Het kasteeltje deed vermoedelijk aanvankelijk dienst als directeurswoning, later kreeg het een onderwijsfunctie en werden de ruimtes ingericht als vergader- en leslokalen.

In de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw werd het gevelparament van het kasteel van zijn schildering ontdaan waardoor het rode metselwerk weer zichtbaarder was. Inwendig bleef de plattegrond en indeling behouden. Al werd op de begane grond en op de eerste verdieping een nieuw type zoldering (keramische NeHoBo elementen) gestoken en werden bepaalde ruimtes werden extra opgedeeld.

De dienstgebouwen op het achtererf, die nog dateerden van 1907 werden bijna volledig afgebroken en een parking werd aangelegd.

Het park kreeg een semi-openbaar karakter. Men behield de vijver met brugje en de in de 19de eeuw aangelegde helling met solitaire bomen en bomengroepen. Maar door de bouw van de kliniek, de noodzakelijke aanleg van een parkeerterrein en de asfaltering van de wegen, verminderde het parkareaal en wijzigde het historisch parkvoorkomen.

1.2.11. Toekomst⁴⁴

De gemeente Lubbeek ondertekende recent een erfpachtovereenkomst met de Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven) en het Universitair Ziekenhuis Leuven (UZ Leuven) voor het kasteel en de twee aangrenzende percelen voor de inrichting van de gemeenteschool vanaf september 2024.

De bestaande gemeenteschool van Pellenberg aan het Kerkplein, is aan renovatie toe en kampt met plaatsgebrek. Aanvankelijk plande men de bouw van een nieuwe school na afbraak van het oude gebouw. Het kasteel de Maurissens werd door de Universiteit niet meer gebruikt. Dit bood de mogelijkheid om de school hier onder te brengen in combinatie met een jongere schoolvleugel op het vroegere achtererf. In totaal zullen zes kleuterklassen en twaalf klassen voor het basisonderwijs op de site ingericht worden.

Eind 2021 werd de omgevingsvergunningsaanvraag "project Nieuwe school "3210"" voor de nieuwbouw ingediend in samenwerking met de Intercommunale maatschappij voor de Ruimtelijke Ordening en de Economisch-Sociale Expansie van het Arrondissement Leuven, Interleuven.

Naar aanleiding van het beschermingsinitiatief werd de omgevingsvergunningsaanvraag die zowel de restauratie van het kasteel als de nieuwbouw omvat aangepast. De plannen werden aangepast om de erfgoedwaarden van het kasteel maximaal te kunnen bewaren. Het restauratiearchitectenbureau Studio Roma is aangetrokken om Interleuven bij te staan inzake de restauratiewerken. De aanbesteding voor de nieuwbouw en de restauratie van het kasteel zal om praktische redenen gefaseerd gebeuren. De vooropgestelde termijn voor afronding van de nieuwbouw en restauratie van het kasteel blijft september 2024.

⁴⁴ SMETS J. 2022: *Kasteel op de ziekenhuiscampus is vanaf 2024-2025 klaar voor Pellenbergse leerlingen: "Een veelzijdige campus in het groen die wordt betrokken bij het dorpsleven"* [online], <https://www.hln.be/lubbeek/kasteel-op-de-ziekenhuiscampus-is-vanaf-2024-2025-klaar-voor-pellenbergse-leerlingen-een-veelzijdige-campus-in-het-groen-die-wordt-betrokken-bij-het-dorpsleven~ac1f8b2a/> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

S.N. 2022: *Pellenbergse leerlingen lopen vanaf 2024-2025 school in een kasteel op de ziekenhuiscampus* [online], <https://www.uzleuven.be/nl/nieuws/pellenbergse-leerlingen-lopen-vanaf-2024-2025-school-eeen-kasteel-op-de-ziekenhuiscampus> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

Zie bijlage 5.3. Documentatie foto 56-58.

De KU Leuven, het UZ Leuven en de gemeente Lubbeek sloten op 4 maart 2022 ook een samenwerkingsovereenkomst met betrekking tot het parkdomein.

Volgens de door gemeente en de zakelijkrechthouder aangeleverde informatie⁴⁵ hebben de betrokken partijen een gedeelde toekomstvisie voor de site ontwikkeld, waarbij de kerntaken van alle partijen een plaats hebben, zijnde de revalidatiecampus enerzijds en gemeenschapsvoorzieningen anderzijds, maar er werd ook ruimer gekeken naar synergiën, bevoorrecht partnerschap en gedeeld gebruik van het park. Bij de uitwerking van deze gedeelde visie is het behoud en het versterken van het uitzonderlijk waardevolle karakter van het kasteel, het park en de ganse omgeving steeds een basisuitgangspunt geweest. Er zijn een aantal afspraken gemaakt rond de bouw van de nieuwe school, de aanleg van een parking en heraanleg van wegen, nodig voor de toekomstige school, aanleg van wandelpaden, inrichten van een buitenklas en een speelterrein, het oprichten van een sporthal, de aanleg van hoogtelijnwandelpaden, aanpassingen aan de vijverrand...

Een studiebureau (WIT architecten) nam de voorbije jaren de mobiliteit in en rond de campus onder de loep, om ook met bijkomend schoolverkeer op de campus een veilige omgeving te garanderen voor fietsers, voetgangers, wagens en de schoolbus.

In opdracht van het UZ Leuven maakte WIT architecten in 2012 aanvankelijk een ruimtelijk masterplan op voor de campus Pellenberg waarbij met aandacht en respect voor de bestaande omgeving de infrastructurele noden om de campus om te bouwen tot revalidatiecampus voor UZ Leuven vorm konden krijgen. Een eerste realisatie in de vorm van de therapietoren, gelegen buiten de voor bescherming voorgestelde zone, dateert van 2017.

Naar aanleiding van de gewijzigde toekomstvisie en de samenwerkingsovereenkomst verschoof de focus van het masterplan van WIT architecten in 2021. De door de gemeente vermelde afspraken, met betrekking tot de aanleg van een parking en heraanleg van wegen, nodig voor de veilige ontsluiting van de toekomstige school, de aanleg van wandelpaden, inrichting van een buitenklas en een speelterrein, oprichting van een sporthal (buiten de voor bescherming voorgestelde zone), de aanleg van hoogtelijnwandelpaden en aanpassingen aan de vijverrand komen hieruit voort.

Als gevolg van die vernieuwde studie investeren KU Leuven, UZ Leuven en de gemeente Lubbeek in ondersteunende infrastructuur, zoals de heraanleg van het park en een nieuwe randparking, vlakbij de inrit van de campus. De parking zal aansluiten op de knooppunten van het lokale wandelnetwerk.⁴⁶ Tegelijk plant men nieuwe wandelpaden tussen de parkings en het kasteel. In een volgende fase zal er ook worden bekeken waar en hoe een sporthal kan worden gebouwd.⁴⁷

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

1.3.1. Inplanting

Het volledig vrijstaande kasteel de Maurissens is gelegen aan de voet van een glooiende heuvelrug, aan de rand van het vroegere park dat zich thans in gereduceerde vorm halfcirkelvormig zuid-, oost- en noordwaarts uitstrekt. Westelijk grenst het goed nog steeds aan de vroegere Buurtweg 18 (gekend als de Zandstraat, die eertijds dienst deed als verbindingsweg naar Lovenjoel) en kijkt het uit over de glooiende akkers. Oostelijk wordt het kasteel begrensd door grasvelden met de iets lager gelegen spatelvormige vijver.

⁴⁵ Deze paragraaf is geschreven op basis van het door de gemeente geformuleerde advies van 17 juni 2022 en de door de zakelijkrechthouder op 12 juli 2022 aangebrachte opmerkingen aangaande het beschermingsvoorstel.

⁴⁶ Deze parking zal zich bevinden aan de buitengrens van de overgangszone.

⁴⁷ Deze sporthal is voorzien op de heuvelrug buiten de zones met erfgoedwaarde en de voor bescherming voorgestelde perimeter.

1.3.2. Kasteel: algemeen en exterieur

Het voorkomen van het huidige kasteel de Maurissens is het resultaat van de heropbouw naar ontwerp van architect Guillaume Chrétien Veraart van 1916, maar de gevelritmering, de volumewerking, de hoogte, het aantal bouwlagen en de oriëntatie naar de vijver en het park op de heuvelflank gaan terug op de neoclassicistische voorloper van 1859.

Veraart koos voor zijn 'heropbouw' een ontwerp in eclectische stijl met sterke neoclassicistische invloeden.

Dit komt tot uiting in de U-vormige plattegrond met symmetrische opbouw van twee één-travee-brede vleugels aan weerskanten van een verdiept middendeel van vijf traveeën. Het geheel afgedekt door zeer hoge steile snijdende schild- en zadeldaken (leien) met aflijnende uitstekende kroonlijst, dakvensters, dakkapellen, oeils-de-boeuf en hoge rookkanalen.

Het kasteel telt twee bouwlagen met souterrain, waarvan de verhoogde begane grond via een centrale uitwaaiierende hardstenen bordestrap toegankelijk is. De plaatsing van deze trap is enerzijds functioneel en verhoogt anderzijds het statige allure van het gebouw en het zicht op het omgevende park.

De symmetrische opbouw wordt versterkt door de uitgekiende plaatsing op regelmatige afstand van vensters en deuren met een kenmerkende vormgeving. De combinatie van rood metselwerk met (simili)-natuursteen (voor venster- en deuromlijstingen, hoekkettingen, ...) en met blauwe hardsteen (voor trap, kordons, lekdrempels, negblokken in het souterrain, halfzuilen...) geven het kasteel een zacht contrasterend maar ook kleurrijk cachet.

Het herkenbare (wit)geschilderde houtwerk, dat ook afgebeeld is op het ontwerpplan van 1916 bleef tot op heden grotendeels behouden. In navolging van Veraarts ontwerp zijn de rechthoekige vensters voorzien van houtwerk met kleine roedeverdeling (afhankelijk van hun positie 6-, 8- en 12-delig) en de oeils-de-boeuf met 4-delige verdeling met golvend glas.

De haken en ogen rondom de rechthoekige met (simili)-natuursteen omlijste vensters op de verhoogde begane grond verwijzen naar de luiken die er voorheen hingen en ook afgebeeld worden op de ontwerpplannen van 1916. Een aantal van deze luiken worden bewaard op de zolder. Het juiste aantal noch de bewaartoestand zijn gekend.

De vensters in het souterrain zijn rondom bijkomend voorzien van traliewerk; het schrijnwerk van het souterrain is deels gewijzigd.

De oostelijke voorgevel en de zuidelijke zijgevel hebben een rechtstreeks zicht op het park. Deze sterke visuele verbondenheid en wisselwerking heeft ervoor gezorgd dat deze gevels architecturaal het meest uitgewerkt zijn.

De oostelijke voorgevel wordt visueel bepaald door de reeds vermelde uitwaaiierende bordestrap in blauwe hardsteen, die uitgaat op een vijftraveeën breed terras. Zowel trap als terras zijn afgezoomd door een smeedijzeren balustrade waarvan het geometrisch motief ook in ander hekwerk hernomen wordt.

De verticaliteit wordt in het verdiepte middendeel van vijf traveeën, dat geplaatst is in de as van de toegangstrap, benadrukt door de centrale deurtravee die hogeropgaat in een bekronende klokvormig dakkapel. Deze aswerking wordt ook in het interieur doorgetrokken en komt onder meer tot uiting in de traphal en de eerste verdieping

Traditioneel worden een jaartal of eigendomstekens op een prominente plaats weergegeven. Dat is hier niet anders. Net boven het centrale deurvenster is het familiewapen van de familie de Maurissens-Van Eyll aangebracht: een gekoppeld schild met lindenboom staand op een terras vergezeld van een kraai met uitgestrekte vleugels en een ovaalvormig schild met de Franse Lelie.

Conform de neoclassicistische vormentaal is het middendeel aan weerszijde begrensd door een identieke één-travee-brede uitbouw met driezijdige erker, waarvan de bekronende terrassen afgeboord zijn met hetzelfde siersmeedwerk.

De zuidelijke zijgevel die zicht biedt op de vijver en het zuidelijke parkdeel is samengesteld uit twee delen: een prominent gedeelte van in totaal drie bouwlagen en drie zeer brede traveeën, en een lagere uitbouw van twee bouwlagen en één venstertravee in de zuidwestelijke hoek.

De blikvanger is het met hoekkettingen benadrukte middenrisaliet met een beeldbepalende halfronde uitbouw op per twee gekoppelde hardstenen halfzuilen afgedekt door een terras en afgesloten met verzorgd siersmeedwerk aan het souterrain. Gelijkaardige stijlelementen zijn verwerkt in de hardstenen halfzuilen met pseudo-Ionisch kapiteel aan de drieledige deur-vensterpartij aan dit terras op de verhoogde begane grond. De accolade- en klokvormige dakkapel met oculi en licht getoogd venster vormt de ultieme bekroning van dit gevelontwerp.

Het geometrisch siersmeedwerk van het terras wordt andermaal hernomen in de terrasafsluiting bovenop de lagere zuidwestelijke uitbouw.

In vergelijking met de oost- en zuidgevel is de westelijke achtergevel minder decoratief uitgewerkt. Dit is echter niet zo verwonderlijk aangezien deze zijde afgestemd was op de aanhorigheden van 1907, die in 1916 nog aanwezig waren en pas na de overdracht aan de Universiteit verwijderd werden. Niettegenstaande de beperkingen ten gevolge van de aanwezige dienstgebouwen, stemde Veraart het voorkomen van de nieuwe achtergevel af op het geheel van het kasteel. Zo wordt de verspringende achtergevel eveneens centraal, in het verlengde van de traphal, nog steeds gemarkeerd door een uitkomende blinde halfronde uitbouw onder afgeronde daken, die zijwaarts verlicht worden door fraaie ovaalvormige vensters (oculi met ster of zonvormig houtwerk). Het zuidwestelijk terras op de bovenverdieping staat in relatie tot de zuidelijke lagere venstertravee. Ook de dakbedekking met typische oeils-de-boeuf loopt gewoon door.

Opmerkelijk is het kleurverschil dat het rode baksteenmetselwerk op sommige plaatsen vertoont. Wellicht heeft men bepaalde muren van het oudere kasteel van 1907 bij de heropbouw kunnen behouden of het materiaal althans kunnen recupereren. Door na de Tweede Wereldoorlog de gevelschildering te verwijderen zijn deze sporen terug zichtbaar geworden.

Jammer genoeg onderging de achtergevel ten gevolge van de herinrichting tot leslokalen door de KU Leuven de meeste aanpassingen.

De lagere aanbouw van anderhalve bouwlaag links (noordwesten) telde oorspronkelijk vijf traveeën maar werd ingekort tot twee en begrensd door een weinig kwalitatieve wachtmuur. Een laag venster en deur met oculus als bovenlicht van de vroegere dienstwoningen, bleven gefragmenteerd behouden. Het schrijnwerk op de begane grond werd deels gewijzigd. Het haaks op de halfronde uitbouw georiënteerde lagere volume, ontworpen als wagenhuis of paardenstal met wellicht nog een oudere kern, werd in de tweede helft van de 20ste eeuw eveneens sterk verbouwd. Anno 1916 had het drie rondboogvormige poorten in de noordelijke gevel en waren er ruiven tegen de zuidelijke blinde achtergevel voorzien. Thans zijn er een vijftal jongere deuren en nieuw parament aan noordelijke zijde en werd het inwendig sterk verbouwd.

In de zuidwestelijke hoek tot slot, is er op de begane grond een ondiep lager volume tegen de vroegere achtergevel, dat eveneens na ingebruikname door de Universiteit werd geplaatst en geen erfgoedwaarde heeft.

De noordelijke zijgevel is georiënteerd naar de thans verharde toegangsdreef Sint-Barbaradreef komende van de dorpskern en hoofdbaan Ganzendries. Volgens cartografische bronnen werd deze dreef na 1907 en vóór 1937 aangelegd.

Tot op heden wordt deze openbare weg gebruikt door het openbaar vervoer en bezoekers om het op de heuveltop gelegen ziekenhuis te bereiken. In de toekomst zal deze verbindingsweg omgeleid worden om de rust en veiligheid voor de schoolgaande kinderen te garanderen

De noordelijke zijgevel is deels aan het zicht onttrokken door beplanting alsook door de reeds vermelde haakse en thans ingekorte lagere uitbouw tegen de twee noordwestelijke traveeën. Vanwege deze dienstvleugel bleef de noordwestelijk hoek blind en werd enkel de noordoostelijke zijde met drie vensterregisters uitgewerkt. De strakke gevelopbouw en afwerking correspondeert voorts nog volledig met het ontwerp van 1916.

1.3.3. Kasteel: interieur.

De interieurindeling, -inrichting en aankleding werd in 1916 door architect Veraart volledig nieuw ontworpen. De keuze voor een souterrain en verhoogde begane grond gaat wel terug op het eerste kasteel van 1859.

Het kasteel telt vier niveaus: het souterrain, de verhoogde begane grond, de eerste verdieping en een dakniveau dat binnenin opgedeeld is in een mansardeverdieping en een scheerzolder

De binnenplattegrond werd ontworpen vanuit en rondom de centrale monumentale hal met zuilen. Dit sluit aan bij Veraarts ontwerp waarbij de oostelijke voorgevel terug een visueel prominente rol toebedeeld krijgt. De tot op heden aanwezige interieurelementen (zoals schouwen, smeedwerk, deuren, vloerafwerking, ...) dateren uit deze derde bouwperiode.

Souterrain.

Het gebouw is niet onderkelderd, maar heeft een souterrain onder de gehele oppervlakte. Het principe van een manshoog souterrain waar vroeger de nutsvoorzieningen waren in ondergebracht is typerend voor dit type van gebouw. Het correspondeert met de bouwstijl en was tevens een ideale manier om met de hoge grondwaterstanden op het terrein om te gaan. Enkel de oudste ruimte met resten van gemetste wijnrekken pal onder de inkomtrap, herinnert nog enigszins aan die vroegere nutsfuncties. In de tweede helft van de 20ste eeuw werd de aankleding, indeling en afwerking van de souterrainruimtes bij de omvorming tot leslokalen en laboratoria sterk gewijzigd.

Verhoogde begane grond

De verhoogde begane grond was en is het meest representatieve niveau en herbergt de vroegere ontvangst- en woonvertrekken.

De oorspronkelijke planindeling wordt gekenmerkt door een symmetrische plattegrond vertrekkende vanuit de monumentalere centrale inkomhal van waarmee de vier salons in verbinding staan.

De inkom- annex traphal is T-vormig en voorzien van een verzorgde zwart-witte tegelvloer (Noir de Mazy en carara marmer?). Corresponderend met het geometrisch patroon van de tegelvloer en lisenen aan de wanden is het gestucte plafond opgedeeld in verschillende cassetten en afgewerkt met lijstwerk. De structurele opbouw van de plafonds op dit niveau bestaat uit NEHOBO-elementen. Ook al is het stucwerk in neoclassicistische stijl naar aanleiding van de plaatsing van deze jongere draagstructuur herdaan, is het voorkomen vrij bepalend voor de ruimtewerking en de open beleving van de hal.

De ruimte wordt gedomineerd door de in de as geplaatste brede bordestrap met twee strategisch geplaatste flankerende zuilen afgewerkt met voluten, een marmerimitatie en op een rode marmeren lage sokkel waarvan de marmersoort hernomen is in de blokdrempel van de trap. Al de binnendeuren met paneelwerk die op de hal uitgeven hebben dezelfde neoclassicistische vormgeving en zijn gevat in een geprofileerde houten omlijsting met oren. De verzorgde decoratieve omkasting van de vensters aan de voorgevelzijde sluiten stilistisch aan bij de vormgeving van de deuren.

De houten bordestrap met roodmarmeren bloktrede en fraai gesmede balustrade geeft uit op een overloop met halfronde uitbouw die van de traphal afgeschermd is door een wand met pseudobalustrade die de ronding volgt. Deze vormgeving versterkt de aswerking en vergroot de ruimte optisch.

De vier salons staan in verbinding met de centrale hal. Deze representatieve ruimtes zijn aan weerskanten deels spiegelend ingericht in de U-vormige vleugels en kijken uit op het omgevende park. In de zuidelijke vleugel zijn het drie achter elkaar liggende salons, in de noordelijke vleugel betreft het er slechts één maar op basis van bouwsporen blijkt het om twee samengevoegde vertrekken te gaan.

De salons met parketvloer in visgraatmotief zijn toegankelijk via de vermelde deurgehelen met paneelwerk gevat in een geprofileerde omlijsting met oren in neoclassicistische stijl en behielden zoals ook de overige neoclassicistische binnendeuren (waarvan een aantal met supraporta) de oorspronkelijke deurkrukjes en sluitmechanismen. De meerdelige vensters met sluitwerk zijn gevat in diverse types van houten omkasting: strak of rondboogvormig meestal in overeenstemming met de vormgeving van de marmeren schouwmantel. De schouwmantels zijn uitgevoerd in diverse kleuren (rood, grijs, geel, ...) en in eclectische stijlen met elementen ontleend aan de directoire, empire, neoclassicisme en andere waarvan het marmer in sommige ruimtes hernomen is in de venstertabletten: een kenmerkend gebruik voor de residentiële burgerwoningbouw in de 19de en 20ste eeuw.

De meeste salons zijn ook voorzien van gestucte plafonds met afwisselend kooflijsten of geprofileerd lijstwerk. De vormgeving en hoogte draagt bij de tot de beleving van de ruimtes, maar mogelijk betreft het hier ook een herneming naar aanleiding van de plaatsing van de draagstructuur met jongere NEHOB-elementen.

De wandafwerking van de salons is sober, met uitzondering van het zuidelijke middensalon. Dit vertrek dat via het driedelige deurvenster met halfzuilen uitgeeft op het halfronde terras met zuilen, bewaart ook zijn wandhoge lambrisering, binnendeuromlijsting met supraportas alsook de bijpassende geelgetinte marmeren schouw met empire motieven.

Naast de salons zijn er nog een paar vertrekken met geen bijzondere afwerking. Het betreft twee kleinere kamers in de westelijke hoek en verschillende kleine kamertjes met verspringend niveau in de noordwestelijke hoek ter hoogte van de ingekorte lagere volume.

Eerste verdieping

De eenvoudigere bovenverdieping wordt bepaald door de centrale open traphal met bordestrap die uitgeeft op de dwarsende brede gang en waarvan de smeedijzeren balustrade doorloopt. Het open karakter van de traphal zorgt voor veel en een natuurlijke lichtinval.

De aswerking (cf. deze op de begane grond) en het optisch effect is doorgetrokken op de verdieping door recht tegenover de bordestrap een hoge dubbele deur te plaatsen dat correspondeert met het bovenvenster in het middenrisaliet.

De aankleding op de verdieping is sober en vrij strak en komt onder meer tot uiting in de ritmering met lisenen en de strakke en symmetrische plaatsing van de hoge deuren in de dwarsende gang.

Verschillende kamers geven uit op de gang. Hun indeling stemt grotendeels overeen met deze op de begane grond. Er is een grote ruimte in de noordelijke vleugel, twee kleinere ruimtes in de zuidelijke vleugel en een cluster van drie inwendig met elkaar verbonden kamers boven de inkomhal. De vroegere slaapvertrekken en latere leslokalen behielden hun binnenschrijnwerk (deuren en omlijstingen), hun vensters met hang- en sluitwerk en omkastingen, een aantal marmeren schouwmantels, de sobere plankenvloer in pitchpine en eenvoudig gestuct plafond met lijstwerk.

Steil dakniveau

Het steile dakniveau is binnenin opgedeeld in een mansardeverdiep met daarboven een scheerzolder.

Het mansardeverdiep is toegankelijk via een smalle diensttrap verstopt achter een deur ten noorden van de hoofdtrap op de eerste verdieping.

Het betreft een volwaardige mansardeverdieping waarvan de dwarsende gang parallel loopt met deze op de eerste verdieping. De vroegere mansardekamers geven aan weerskanten op deze gang uit. De kamers zijn later ingericht als lokalen voor de Universiteit Leuven, ze hebben geen specifieke decoratieve afwerking maar behielden wel hun sobere afwerking (houten vloeren en stucwerk) en dakvensters als lichtbron. De ruimtes werden echter een lange tijd niet gebruikt en vertonen sporen van gebrekkig onderhoud (zoals loskomende stucwerk ten gevolge van de vochtproblemen,..).

Boven het mansardeverdiep is er een scheerzolder die bereikbaar is via een steektrap en zicht geeft op de houten zoldergebinten.

De omgevingsvergunningaanvraag van eind 2021 voorziet geen ingrepen voor dit tweedelig dakniveau – enkel het dak en de dakvensters zijn voorzien om vernieuwd te worden.

1.3.4. Park

Zoals hoger aangehaald is het park met landschappelijke aanleg in gereduceerde vorm nog aanwezig. Door ingrepen in relatie tot de uitbouw van het sanatorium en later ziekenhuis is het voorkomen gewijzigd.

Ook al is de totaliteit niet meer aanwezig, toch zijn er nog interessante elementen aanwezig die het zicht en de relatie tussen kasteel en park bepalen.

Binnen de afbakening zijn er twee zones voorzien:

- een druppelvormige zone van twee percelen bij het kasteel binnen de afbakening als monument
- en de overige parkzone binnen de afbakening als overgangszone

Druppelvormige zone van twee percelen bij het kasteel binnen de afbakening als monument

De druppelvormige percelen bij het kasteel grenzen in het westen aan Buurtweg 18, nu 'Papenveld' en vroeger 'Zandstraat'. Deze landweg loopt naar Lovenjoel en kijkt uit over de glooiende akkers. Al in de 19de eeuw was deze weg plaatselijk gevat tussen twee beplante aarden wallen die cartografisch wordt weergegeven op de topografische kaart van 1893. De huidige haagbeukhaag is vermoedelijk na de Eerste Wereldoorlog aangeplant ter vervangingen van een oudere haag.

De zuidelijke hoek bestaat uit een uitgesproken glooiing beplant met bruine beuken (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'). De vegetatie is schraal en soortenrijk. Aansluitend langs de weg in de richting van het kasteel staat een Oosterse plataan (*Platanus orientalis*). De overige

bomen en struiken in deze zone lijken te dateren van na de Eerste Wereldoorlog. De gazons die aansluiten bij het kasteel vertonen kenmerken van een goed ontwikkeld glanshavergrasland. Al deze elementen gaan terug op een oudere parkaanleg.

Op het verharde achtererf bevinden zich twee kleine losse zeer jonge bakstenen constructies zonder erfgoedwaarde. Daarnaast is er nog in de noordwesthoek, net achter de haag, een hogere losstaande bakstenen éénlaagse berging met zijtrapgevels onder zadeldak (mechanische pannen) die volgens kadastrale gegevens pas verscheen rond de jaren 1941. Hiernaast beschermt een oude schampsteen de haag en markeert deze een oude hoftoegang vanaf de Buurtweg 18. Aan de andere kant van deze straat, maar buiten de te beschermen zone, was zeker vanaf 1930 een hoogstamboomgaard en moestuin, waarvan relictten nog aanwezig zijn.

Overige parkzone binnen de afbakening als overgangszone

Op het zuidelijkste punt van de druppelvormige zone staat de pilaster van een oude toegangspoort naar de dreef die in het midden van de 19de eeuw werd aangelegd naar de Tiensesteenweg. Omdat de deze pilaster heden deels ontmanteld is, mogelijk in functie van wegenwerken, en omdat de tweede pilaster met hekken buiten de afbakening als monument valt, wordt deze pilaster ook bij de overgangszone gerekend.

Ook buiten de afbakening van het monument, ten noorden van de glooiing ligt een gracht die deel uitmaakte van een afwatering vanaf de vijver naar het Koebos. Vanaf 1930 en zeker vanaf 1950 is er aansluitend een gracht aanwezig. Deze bestaat nu nog en verzeekerde mogelijk de overloop van de vijver. Al vanaf 1893 maakt deze gracht deel uit van de ontwatering van een weiland dat naar het Koebos loopt.

In het park heeft men enkele mooie zichten, zowel vanuit het kasteel op het park als vanuit het park op het kasteel:

Zichten vanuit het kasteel op het park :

- Zicht op het zuiden: zicht op de spatelvormige vijver met bruggetje in cementrustiek (leuning uitgewerkt in imitatieboomstammen) dat een klein eilandje verbindt dat mooi zicht biedt op de zuidgevel van het kasteel. Achter de vijver ligt de zuidelijke heuvelflank. Een recente aanbouw van het UZ Leuven die grenst het park, vormt hier evenwel een storend element.
- Zicht op oosten: graslanden, vijver, boomgroepen en oostelijke heuvelflank.

Zichten vanuit het park op het kasteel:

- Zicht op het noorden: zicht vanaf het eilandje in de vijver op het kasteel
- Zicht op het westen: zicht vanuit het park op het kasteel (dichtbij) en zicht vanaf de top van de heuvel op het park en het kasteel (veraf).
-

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens meerdere plaatsbezoeken op 17 januari 2022 en 7 februari 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

Monument:

Behoudens verborgen gebreken bevindt het kasteel zich in een goede bouwfysische toestand. Het kasteel vertoont wel sporen van slijtage.

In het kader van de geplande herbestemming zal door het aangestelde architectenbureau een bouwfysische evaluatie opgesteld worden, met lijst van uit te voeren werken. Er zal ook een studie naar de draagkracht van de bestaande vloeropbouw uitgevoerd worden.

Overgangszone:

De dendrologische waarde van het park is de voorbije 25 jaar jammer genoeg achteruitgegaan. In 1998 werd kasteeldomein de Maurissens opgenomen in de Inventaris van de Historische Tuinen en Parken. Bij die gelegenheid werden ook de bomen van het park geïnventariseerd.⁴⁸ De bomeninventaris van 1998 werd in 2017 geactualiseerd door de Belgische Dendrologische Vereniging. De geactualiseerde inventaris is online te consulteren op de website Beltrees.⁴⁹ Wanneer men beide inventarissen vergelijkt, blijkt dat een aantal zeer waardevolle bomen ondertussen verdwenen zijn. Het gaat met name om de papierberk, de Quercus robur 'Fastigiata Cucullata' en de zeldzame Quercus x leana. Er blijven weliswaar nog enkele waardevolle oude tamme kastanjes over, maar de stamomtrekken van deze bomen zijn niet uitzonderlijk in vergelijking met andere tamme kastanjes in Vlaanderen.

Het brugje in cementrustiek op het eiland in de vijver is waardevol maar heeft nood aan onderhoud.

Van de drie monumentale hekken met stenen pijlers die begin 20ste eeuw werden geplaatst is slechts één exemplaar – dicht bij het kasteel – bewaard gebleven. Dit laatste hek verleent toegang tot een wandelweg in het aangrenzende natuurgebied Koebos-Langebos. Van dit hek is heden nog één hekpijler en sierhek intact. De tweede pijler is ontmanteld en ligt gedemonteerd naast de toegang, maar kan nog hersteld worden.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

Historische waarde:

Het kasteel de Maurissens is historisch waardevol vanwege zijn ontstaansgeschiedenis die minstens tot de 15de eeuw opklimt en daardoor tot de oudst gekende bewoningssites van Pellenberg behoort.

Het huidige kasteelgoed gaat terug op een pachthoeve, het 'Hof te Laar' dat tot en met het einde van het ancien regime in het bezit was van een lokale zustergemeenschap, het klooster van Gempe (Sint-Joris-Winge). Dit aanvankelijk kleinschalig agrarisch pachtbedrijf met landerijen, vijver en duifhuis uitgebaat door begoede erfpachternemers, evolueerde geleidelijk naar een residentieel buitengoed zonder landbouwfunctie in bezit van lokale notabelen waarnaar de nieuwe huisnaam uiteindelijk ook zal verwijzen.

De tot de adelstand verheven van oorsprong Zwitserse familie de Maurissens, vormde de site vanaf het begin van de 19de eeuw definitief om tot een landhuis gelegen aan de voet van een glooiende heuvelrug met bijhorend park met landschappelijke aanleg dat zich halfcirkelvormig zuid-, oost- en noordwaarts uitstrekte. Gaandeweg zou de familie zich ook in hun buitengoed (maison de plaisance) permanent vestigen en zelfs het burgemeestersambt van Pellenberg opnemen.

De omvorming tot buitengoed en 'kasteel de Maurissens' ging gepaard met verschillende bouwcampagnes in de loop van de 19de en 20ste eeuw die elkeen typerend waren voor de

⁴⁸ BUELENS G., DE JAECK H., DENEFF R., HALFLANTS J., MONDELAERS L., WIJNANT J. 2002: *Domein de Maurissens* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303094> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

⁴⁹ <https://www.dendrologie.be/nl/content/666>

gangbare stijlen en modes en waarvan het huidige kasteel het sluitstuk in de bouwevolutie is. Het kasteel de Maurissens evolueerde van een neoclassicistisch landhuis met park in 1859, met een uitbreiding in bak- en zandsteenstijl in 1907 naar het actuele kasteel naar ontwerp van architect Guillaume Chrétien Veraart (1872-1951) in 1916. Deze laatste bouwcampagne was het gevolg van de vernieling van het kasteel bij de doortocht van de Duitse troepen in augustus 1914 die meer dan 1200 huizen in Leuven als vergelding in brand hadden gestoken. In volle oorlogstijd belastten burgemeester Edouard Marie Auguste Joseph de Maurissens (1876-1925) en zijn echtgenote barones Irma van Eyll (1873-1948) Veraart met de heropbouw van hun eigendom. Het kasteel de Maurissens is daardoor een betekenisvolle getuige van deze bepalende historische gebeurtenis die niet alleen het bouwkundig patrimonium van de regio tekende, maar tot op heden behoort tot het collectieve geheugen.

Eind jaren 1940 verloor de site zoals veel grote kasteeldomeinen zijn privaat karakter. De residerende familie de Maurissens verkocht het domein aan de Universiteit Leuven voor de oprichting van een nieuw sanatorium op de heuveltop. Het park werd gereduceerd en verkreeg daarbij een semi-publiek karakter, het kasteel werd geleidelijk omgevormd tot onderwijsgebouw.

Hoewel de onmiddellijke context van het kasteel ten gevolge van de nieuwe functies gewijzigd is, zijn er nog verschillende oorspronkelijke groenelementen bewaard gebleven die zorgen voor een landschappelijke inpassing en de erfgoedwaarde van het kasteel versterken. Een oude haagbeukhaag op aarden wal die de site naar de westelijke velden toe markeert en een het cluster van bomen op de glooiing in de zuidwestelijke hoek zijn in deze context betekenisvol.

Architecturale waarde:

Het kasteel de Maurissens, verwijzend naar de bouwheer en adellijke eigenaar, geldt als een representatief voorbeeld van een kleinschalig kasteel in eclectische stijl met neoclassicistische invloeden. Het is daarbij exemplarisch voor de ontwikkeling en bouwevolutie die regionale landhuizen in de 19de en 20ste eeuw doormaakten en waarbij stijlelementen van de verschillende bouwfases in het actuele, na de Eerste Wereldoorlog wederopgebouwde kasteel doorleefden of hernomen werden.

In 1859 realiseerde men typerend voor de stijlperiode een eerste bescheiden neoclassicistisch landhuis van vijf traveeën met markante verhoogde begane grond en uitspringende toegangstrap. De voorgevel werd daarbij oostelijk georiënteerd naar de glooiende heuvelflank met nieuwe parkaanleg, die onder meer bestond uit (gazonpartijen met soortenrijk grasland), een spatelvormige vijver, wegbeplantingen-en bomengroepen en die heden in gereduceerde vorm het hedendaagse semi-openbaar groen en de zichtrelatie met het kasteel bepalen.

In 1907 vond een tweede bouwfase plaats die een aanzienlijke uitbreiding van het kasteel met een haakse vleugel met torenvolume en een make-over in eclectische bak- en zandsteenstijl betrof. De bouwmeester is niet gekend, maar stilistisch leunde dit sterk aan bij de visies van de christelijke Sint-Lucasscholen en de traditie om terug te grijpen naar de laat-middeleeuwse gotische of renaissancistische vormtaal en bijhorend materiaalgebruik. Puur hypothetisch wordt hierbij gedacht aan prominente bouwmeesters zoals Auguste van Assche (1826-1907) of Pierre Langerock (1859-1923) met wiens oeuvre de familie de Maurissens volgens historische gegevens bekend was.

Het actuele kasteel werd uit noodzaak ontworpen in 1916, ter vervanging van de bij de Duitse doortocht tijdens de Eerste Wereldoorlog in 1914 vernielde woning. Op vraag van de familie de Maurissens-Eyll realiseerde de Brusselse architect Guillaume Chrétien Veraart (1872-1951) deze heropbouw. Al dan niet op aangeven van de familie stemde hij zijn ontwerp af op de footprint, bouwhoogte, vormtaal en materiaal- en kleurgebruik van de

voorgangers, maar dan in een sterk uitgezuiverde versie. Gelijktijdig paste hij eigentijdse bouwtechnieken, afwerkings- en gevelmaterialen toe.

Het nieuwe kasteel geldt als een vrij vroeg voorbeeld van kwaliteitsvolle wederopbouwstijl dat qua voorkomen aanleunt bij de jongere Leuvense wederopbouw. Het actuele gebouw van twee bouwlagen en souterrain onder steile snijdende schild- en zadeldaken wordt gekenmerkt door een U-vormige plattegrond met symmetrische opbouw van twee één-travee-brede vleugels aan weerskanten van een verdiept middendeel van vijf traveeën waarvan de verhoogde begane grond via een centrale uitwaaiende hardstenen bordestrap toegankelijk is. Ook de interieurindeling, de -inrichting en -aankleding werd in 1916 volledig nieuw ontworpen. Tal van interieurelementen in neoclassicistische of eclectische stijl bleven bewaard. Kenmerkend voor dit type architectuur werd de symmetrische plattegrond ontworpen vanuit en rondom de centrale monumentale hal.

De bouwmeester kon zich voor zijn totaalontwerp beroepen op zijn vorming als Sint-Lucasarchitect en zijn kennis en ervaring als restauratiearchitect, waarvan de erkenning als ridder in de Kroonorde voor zijn restauratiewerken na de Eerste Wereldoorlog getuigt. Binnen Veraarts omvangrijk oeuvre is de realisatie van het kasteel de Maurissens eerder uitzonderlijk, omdat die vooral gekenmerkt wordt door restauraties aan kerken, de bouw van regionalistische hoeves, gemeentehuizen en scholen en slechts uitzonderlijk door residentiële burgerwoningbouw.

2.2. Motivering van het type bescherming

2.2.1. Motivering bescherming als monument

Het kasteel de Maurissens wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgooderen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Het kasteel heeft voldoende historische en architecturale erfgoedwaarde om een bescherming als monument te verantwoorden.

Er zijn geen cultuurgooderen aanwezig.

2.2.2. Motivering van de overgangszone

Het park en de parkaanleg zijn heden in gereduceerde vorm nog aanwezig. Door jongere ingrepen na de verwerving door de KU Leuven - deels in functie van de uitbouw van een sanatorium en ziekenhuis - is hun erfgoedwaarde verminderd.

De bouw van het sanatorium na de Tweede Wereldoorlog heeft impact gehad op het park. Een deel van het park werd door het sanatorium ingenomen en het resterende deel kreeg een publieke functie, wat gepaard ging met diverse aanpassingen. Zo werden de toegangswegen geasfalteerd en werden parkeerterreinen op de heuvelrug aangelegd. Ook de boomgaard werd geroid (al was deze mogelijk al voor de oorlog verdwenen). De dendrologische waarde van het bomenbestand is nog aanwezig maar is sinds 1998 er jammer genoeg op achteruitgegaan. Het park kan daardoor vanuit een cultuurhistorische landschapsevaluatie niet als 'gaaf bewaard' beschouwd worden. Recente gegevens van ANB en het INBO bevestigen anderzijds wel dat er nog ecologisch waardevolle historische permanente graslanden aanwezig zijn (zie verder onder punt 2.4.3).

Volgens het gewestplan is het semi-openbaar groen deels als parkgebied en deels als gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen bestemd.

Op 4 maart 2022 sloten de KU Leuven, het UZ Leuven en de gemeente Lubbeek een samenwerkingsovereenkomst met betrekking tot het parkdomein (dat ruimer is dan de voor bescherming voorgestelde zone). In de toekomst worden bescheiden invullingen in de voor bescherming voorgestelde zone, en iets grotere invullingen buiten de voor bescherming voorgestelde zone voorzien.

Een studie bureau nam de voorbije jaren de mobiliteit op en rond de campus onder de loep, om ook met bijkomend schoolverkeer op de campus een veilige omgeving te garanderen voor fietsers, voetgangers, wagens en de schoolbus. Als gevolg van die studie investeren KU Leuven, UZ Leuven en de gemeente Lubbeek in ondersteunende infrastructuur, zoals de heraanleg van het park en een nieuwe randparking, vlakbij de inrit van de campus. De parking zal aansluiten op de knooppunten van het lokale wandelnetwerk. Tegelijk komen er nieuwe wandelpaden tussen de parkings en het kasteel. In een volgende fase zal er ook worden bekeken waar op de campus een sporthal kan worden gebouwd.

Bovenstaande evaluaties en redenen laten een bescherming van het park (openbaar groen) als monument of cultuurhistorisch landschap moeilijk toe.

De historische relatie tussen kasteel en park, diverse interessante graslanden, diverse landschapselementen, ... alsook de oorspronkelijk zichtassen bleven wel behouden. Om deze zichtrelatie en het open karakter die de erfgoedwaarde van het kasteel versterken te vatten, werd er gekozen voor een opname als overgangszone bij de bescherming van het kasteel.

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

2.3.1. Afbakening beschermd monument

De afbakening voor de bescherming als monument omvat Weligerveld 6, Lubbeek, 3de afdeling, sectie C, perceelnummers 195L en 197W.

Het kasteel en de twee bijhorende percelen worden beschermd als monument. Vanwege de historische verbondenheid en context is er geopteerd om het kasteel met deze twee historische percelen in zijn totaliteit voor te dragen als monument.

De nadruk ligt daarbij op de oudste en gaafste delen van het kasteel van 1916, de haagbeukhaag, een cluster van bruine beukenbomen en een Oosterse Plataan.

Constructies

Jongere uitbouwen tegen de achtergevel (begane grond), de sterk verbouwde remise en twee losse bakstenen constructies hebben weinig tot geen erfgoedwaarde. Hun bouw fysische toestand is bovendien slecht en zij hoeven niet behouden te blijven.

De remise, ontworpen in 1916, werd sterk verbouwd in de tweede helft van de 20ste eeuw. De drie rondbogige poorten werden verwijderd en vervangen door zes rechthoekige deuren. Tevens werd een nieuw parament geplaatst. In de kop- en zuidelijke zijgevel werden vensteropeningen gedicht en toegevoegd en een verbinding gemaakt met de jongere uitbouwen. Ook inwendig werd de remise sterk verbouwd. Door deze wijzigingen is de aanhorigheid bijna niet meer als dusdanig herkenbaar.

De jongere uitbouwen tegen de achtergevel, de aangetaste remise en twee losse bakstenen constructies zijn in de omgevingsvergunningaanvraag van december 2021 voor de nieuwe schoolvleugel voorzien om te verdwijnen.

De losstaande berging met pseudozijtrapgeveltje is volgens kadastrale gegevens pas verschenen rond de jaren 1941. Dit volume is in gebruik als berging en is voorzien om behouden te blijven en omgebouwd te worden tot fietsenstalling.

Omgevingsaanleg

Hoewel de onmiddellijke context van het kasteel ingrijpend gewijzigd is, zijn er nog verschillende oorspronkelijke groenelementen bewaard gebleven die zorgen voor een landschappelijke inpassing. Het behoud van de markering met een oude haagbeukhaag op aarden wal naar de westelijke velden toe is wenselijk. Ook het cluster van bruine beukenbomen en een oude Oosterse plataan op de glooiing in de zuidwestelijke hoek zijn betekenisvol.

2.3.2. Afbakening overgangszone

De afbakening voor de overgangszone omvat Weligerveld zonder nummer, Lubbeek, 3de afdeling, sectie C, perceelnummers 197L (deel), 197P (deel), 197R, 197S en 197V (deel).

Er is geopteerd om het deels bewaarde park in overgangszone mee te nemen om zo de belangrijke en historische zichtrelatie tussen park en kasteel toch te kunnen vatten.

De keuze voor overgangszone is ingegeven door twee belangrijke redenen.

Door de inkrimping van het historische areaal, en de aanpassingen en wegverhardingen bij de omvorming tot openbaar groen bij het sanatorium en later ziekenhuis enerzijds, beantwoordde het domein niet meer aan de criteria voor bescherming als cultuurhistorisch landschap. Toch ondersteunt deze zone als restant van het bij het kasteel behorende park de erfgoedwaarde van het monument. Het kasteel kan niet los worden gezien van het omliggende park waarin nog veel elementen van de vroegere aanleg aanwezig zijn. Een interessante reliëfstructuur is de basis voor een doordacht net van paden en wegen die toegang geven tot enkele indrukwekkende zichtassen. De kwaliteit van deze zichten wordt in belangrijke mate versterkt door zorgvuldig geschikte aanplantingen van bomen met een dendrologisch belang. Ook de soortenrijke graslanden in een gradiënt van de lager gelegen matig voedselrijke glanshavergraslanden tot schrale vegetaties op de heuvelflank, waarvan het INBO de ecologische waarde onderstreept, zijn bepalend voor het zicht. In dit ensemble speelt de vijver met bruggetje in cementrustiek en het eiland een belangrijke rol als overgang naar het kasteel.

Omdat deze context zo belangrijk is voor de erfgoedwaarde van het kasteel, werd er gekozen voor een opname als overgangszone binnen de bescherming van het kasteel.

Anderzijds is er tussen de gemeente Lubbeek, de KU Leuven en het UZ Leuven op 4 maart 2022 een samenwerkingsovereenkomst gesloten en een masterplan opgesteld over de toekomstige invulling van het park en aanpalende omgeving. Dit plan kwam tot stand vanuit de behoeften van zowel de toekomstige school als van het ziekenhuis.

De nadruk binnen de overgangszone ligt op de zichtassen vanuit het kasteel en de visuele binding met het kasteel en de parkzones die ook een rol gespeeld hebben in het kasteelontwerp van 1916. Belangrijke zichten zijn deze op de vijver met bruggetje en eilandje, op de omgevende bomen, op de open grasvelden op de oostelijke heuvelflank en op de verschillende kronkelende wandelpaden en wegbeplantingen.

Vanuit juridisch oogpunt wordt de afbakening op de perceelsgrenzen gelegd.

De verstoorde zones van het ziekenhuis en de zones bestemd voor verdere uitbreiding van het ziekenhuis (onder meer parking, sportcomplex, ...) zijn uitgesloten.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed:

- Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

- Het kasteel de Maurissens met domein is opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed (ID 303094)
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303094>

2.4.2. Omgeving

- Het kasteel de Maurissens met domein ligt volgens het gewestplan Leuven, vastgesteld bij KB van 07/04/1977 in een zone parkgebied en een gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen.

2.4.3. Natuur en Bos

- Het agentschap Natuur en Bos meldde tijdens de adviesfase dat de graslanden in het park onder de historisch permanente graslanden vallen. Het park bevat eutrofe plassen. Beiden zijn verboden te wijzigen vegetaties.
- Het park bevat eveneens bos, dat deels habitatwaardig is. In parkgebied en zone voor openbaar nut en algemeen belang geldt een verbod op ontbossen. Werken in het bos kunnen enkel worden uitgevoerd na het verkrijgen van een machtiging door het Agentschap Natuur en Bos.
- Eventuele wijziging van de kleine landschapselementen (solitaire bomen, houtkanten e.d.) in het park is onderhevig aan de omgevingsvergunningsplicht tot vegetatiewijziging.
- Het Agentschap Natuur en Bos wenst er op te wijzen dat de bepalingen van het natuurdecreet, het Vegetatiebesluit en het Bosdecreet onverminderd van toepassing blijven.
- Het is wenselijk dat voor het volledige parkdomein een geïntegreerd natuurbeheerplan wordt opgemaakt. Meer informatie kan men terug vinden via <https://natuurenbos.vlaanderen.be/natuurbeheerplannen>
- Het INBO deelde in haar advies mee dat de vegetaties (soortenrijke graslanden) ecologisch waardevol zijn en ook vermeld staan op de biologische waarderingskaart (terreinbezoek door het INBO in 2016).
- Het glanshavergrasland is een Europees beschermd habitatype (6510_hu) en de schrale graslanden zijn regionaal beschermd biotoop (rbbha). Vooral de schrale graslanden bevatten redelijk zeldzame soorten (o.a. borstelgras en tandjesgras).

2.4.4. Andere projecten

- OVAM Geoloketten: er zijn geen gegevens over bodemonderzoek of saneringsprojecten voor de zone als monument en overgangszone beschikbaar
- PFAS: er is geen informatie gevonden met betrekking tot de no regret-zones
- Toepassing 'de grote rondvraag': op kaart wordt de zone van monument en overgangszone aangeduid als 'risicoground'. Een oriënterend onderzoek kan hierover uitsluitel bieden.
- OVAM meldt in haar advies dat bij de overdracht van gronden en risicogronden de verplichtingen van het Bodemdecreet moeten gevolgd worden; dat bij grondverzet de bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 van toepassing zijn; dat bij grondwaterhandelingen de richtlijn rond grondwaterhandelingen en bemalingsvoorschriften beschikbaar is; dat bij een bestemmingswijziging een saneringsdoel mogelijk gewijzigd dient te worden en een nieuw oriënterend onderzoek dient uitgevoerd te worden.

3. BEHEERSVISIE

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het ministerieel besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen. Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken. De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming.

Ter verduidelijking: onder beheersdoelstelling artikel 3.1. 5° (*met betrekking tot het interieur op de verhoogde begane grond en de eerste verdieping beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid, van de bestaande ruimteverdeling en de beschreven waardevolle interieurelementen*) kan ook het wenselijke toekomstige onderzoek naar de draagkracht van de bestaande vloeropbouw en de bouwfysische evaluatie begrepen worden.

Voor de overgangszone zijn eveneens beheersdoelstellingen bepaald. Deze beheersdoelstellingen moeten er voor zorgen dat de erfgoedwaarden van het beschermd onroerend goed zo goed als mogelijk gevrijwaard worden.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden ervan aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen, meer bepaald:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, of waarvoor een omgevingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is,

vraagt de vergunningverlenende overheid advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende onroerenderfgoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerenderfgoedgemeenten is te vinden op www.onroerenderfgoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

Onuitgegeven bronnen

Heemkundige Kring Libbeke, collectie kasteel de Maurissens.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Mutatieschetsen Pellenberg, 1859/9; 1895/11; 1907/7; 1920/6.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale legger Pellenberg, artikel 633.

VAC Leuven, Onroerend erfgoed, doos 501.

Uitgegeven bronnen

BUELENS G. 1983: (zonder titel) U.Z. Info-krant Extra Editie 2, V, 1-24.

BUELENS G. 1998: *Het kasteelpark*, in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 33-35.

BUELENS G., *Het ontstaan van de Sint-Barbarakliniek*, in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 63-66.

CELIS J., UYTENHOVE P. 1991: *De wederopbouw van Leuven na 1914*, Leuven.

DENEFF R. 2002: *Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Vlaams-Brabant: Holsbeek, Lubbeek en Tielt-Winge*, Brussel: Vlaamse Overheid. Onroerend Erfgoed.

HALFLANTS J. e.a. (red.) 1998: *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek.

SCHEYS K. 1998: *De familie de Maurissens – van Morissen tot Pellenberg*, Lubbeek.

VAN SCHOONLANDT P. 1998: *Guillaume-Chrétien Veraart* in: HALFLANTS J. e.a. (red.), *Kasteel de Maurissens Pellenberg, Catalogus Open Monumentendagen 12 & 13 september*, Lubbeek, 23-25.

WOLFS C. s.d.: *Van ridder-woonst tot universitaire vestiging. Acht eeuwen geschiedenis*, Lubbeek, 7.

Websites

BUELENS G., DE JAECK H., DENEFF R., HALFLANTS J., MONDELAERS L., WIJNANT J. 2002: *Domein de Maurissens* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303094> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

DE JAECK H., DENEFF R., HALFLANTS J., WIJNANT J. 2002: *Domein van Gempe* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303100> (geraadpleegd op 14 maart 2022).

Cartesius, Primitief Kadaster Pellenberg, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Villaret, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Ferraris, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Popp, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

Geoportaal Onroerend Erfgoed, Historische Kaarten, Vandermaelen, *Weligerveld 6, Lubbeek* [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd 14 maart 2022).

SN. 2021: *Kasteel van Leignon* [online], https://nl.wikipedia.org/wiki/Kasteel_van_Leignon (geraadpleegd op 14 maart 2022).

S.N. 2013: *Klooster van Gempe* [online], https://nl.wikipedia.org/wiki/Klooster_van_Gempe (geraadpleegd op 14 maart 2022).

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

Op vraag van de VCOE is er na de adviesfase een afzonderlijke fotobijlage bij dit inhoudelijk beschermingsdossier gevoegd van de jongere aanbouwen op het achtererf die geen erfgoedwaarde hebben en voorzien zijn om afgebroken te worden.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk beschermingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastrmutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.